

Van de voorzitter

Onlangs was de vondst van een dode Rode Wouw op het nest in het nieuws. Vermoed wordt dat het dier door landbouwgif is omgekomen. Al eerder werd bij dode exemplaren geconstateerd dat ze omgekomen zijn door een verboden landbouwgif. Dit zijn helaas nog steeds geen incidenten. Zonder vergiftigingen en stroperij zou een soort als de Rode Wouw allang tot onze avifauna gerekend kunnen worden. Het is bizar hoe weinig het bevoegd gezag zich aan dit soort zaken gelegen laat liggen. In de Ooijpolder gaat het om meer gewone soorten als de Havik, waarbij het bevoegd gezag toegeeft er geen verstand van te hebben. Op mijn eertijds gegeven aanbod om dan een keertje een cursus te geven, heb ik nooit meer wat gehoord. Aanvankelijk werd ik zelfs in beschuldiging gesteld, aangezien ik de Havik had vrijgelaten, die in een illegale vangkooi was vastgeraakt. Andermans bezit namelijk. Wat dit betreft, is het maar goed dat zowel Zee- als Visarend nu vlakbij de Randstad tot broeden zijn gekomen. Blijkbaar is de bescherming daar beter op orde!

Als je dit op je laat inwerken, is het niet moeilijk te bedenken waaraan ik als nieuwbakken voorzitter van de VWG de komende jaren (nog) meer aandacht zou willen geven. Het

wenkende perspectief lonkt: vanaf de Waalbrug een broedende Visarend en aan de andere kant een Zeearend kunnen scoren. Ditzelfde gaan we beleven vanaf de hoogste etage van de nieuwe Bastei, die volgend jaar open zal gaan, als gloednieuw natuur- en cultuurmuseum. Samen met al die andere regionale natuurclubs Nijmegen e.o. tot dé biodiverse hotspot van Nederland maken. Waarom niet? Er is hier zoveel potentieel, zoveel deskundigheid, dat moet kunnen. En natuurlijk gaan we dat als bestuur niet in ons uppie doen, daar hebben we alle actieve leden voor nodig, minstens als even zovele snuffelpalen in het veld. Behalve respect voor de vogels, gaat het dan ook om respect voor elkaar. Wat mij betreft geen moeizame discussies meer over de omvang van het werkgebied of iets dergelijks. We kunnen onze tijd en inspiratie veel beter besteden. En als het wringt? Meteen bellen!

In dit nummer stellen alle bestuursleden zich even voor, inclusief ieders plan voor de komende tijd. Rest mij ieder te bedanken voor het in ons, het nieuwe bestuur, gestelde vertrouwen en vooral het 'oude' bestuur te bedanken voor al haar inspanningen van de afgelopen jaren. Maak er wat van.

Frank Saris

Vijftien jaar Mourikteksten

De afgelopen vijftien jaar zijn de teksten in de Mourik geredigeerd door Hans Wegman. Per dit nummer wordt het stokje overgedragen aan Jeroen Veeken. De redactie van de Mourik en het bestuur willen Hans heel hartelijk bedanken voor zijn enthousiasme, de snelle

manier van werken en de soepele omgang met deadlines.

Hans, dank voor je jarenlange vrijwillige inzet voor onze Vogelwerkgroep!

Redactie & bestuur

Het nieuwe bestuur stelt zich voor

Onze vogelwerkgroep heeft sinds dit jaar een nieuw bestuur. Wie zijn deze vogelliefhebbers en wat zijn hun drijfveren? In deze Mourik stellen de nieuwe bestuursleden zich kort voor.

Wie is Frank Saris?

Als vogelaar heb ik vooral een onderzoekende geest, ik ga niet voor het gemiddelde maar voor de uitbijters, zonder twitcher te zijn. Door vogels te kijken en te onderzoeken, verplaats ik me al snel in hun vrijheid (die door toedoen van de mens regelmatig zeer onder druk staat).

In 1970, bij het begin van mijn studie biologie, zag ik leden van de Jeugdbond voor Natuurstudie, die 'alles' al wisten, dankzij de vogels. Zo stortte ik me in het vogelleven, van Amsterdamse Bos tot de eerste inventarisaties in Montferland, tegelijk mijn eerste baantje. Jaren later zag ik veel kansen om van Sovon een beeldbepalende organisatie te maken, dankzij de vele enthousiaste vrijwilligers en hun waardevolle gegevens. Als voorzitter van de VWG wil ik me vooral inspannen om de relatie naar de natuur- en vogelbescherming verder in te kleuren, met al het dynamisch, aansprekend en inspirerend talent dat in onze vogelwerkgroep al actief is. Dit

vooral in samenwerking met al die andere natuurclubs in de oudste stad van Nederland, straks bij elkaar gebracht in één Bastei! En dan hebben we zomaar uitzicht op broedende Vis- en Zeearenden hier rondom de Stevenstoren. Dat had ik niet gedacht, in Natuurbeschermingsjaar '70.

Frank Saris

Wie is Jordy Houkes?

Bij mijn huidige werkgever (adviesbureau Arcadis) kwam ik zes jaar geleden in contact met Hans Hollander. Hans woonde ook in Wijchen en hij nodigde mij uit om een keer mee te gaan met een MUS-telling in de ecologische verbindingzone langs de Balgoijse Wetering. Wat ik mij hier nog van kan herinneren, was dat ik het belachelijk vroeg vond, maar dat ik dit als snel was vergeten toen we de eerste Putters zagen en er een Spotvogel begon te

zingen. Niet veel later zat de Woenstijnplevier in de Liendense Waard en vanaf dat moment ging het erg snel.

Als vogelaar ben ik vooral te vinden in de regio rond mijn woonplaats. Ik kom meerdere keren per week in de Liendense Waard en dat verveelt nooit. Ik heb als vogelaar de natuurlijke drang om ook iets terug te doen voor de vogels. Ik ben de laatste jaren dan ook zeer actief bezig met inventariseren,

ruimtelijke ordening (vogelvriendelijke maatregelen in diverse projecten) maar ook bescherming in de zin van handhaving.

Eén van de doelstellingen van de Vogelwerkgroep is het beschermen van de vogels zoals die in de vrije natuur voorkomen en de biotoop waarin zij leven. Het is mijn doel om deze doelstelling binnen de Vogelwerkgroep beter te verankeren. In mijn eigen regio ben ik daar al zeer actief mee bezig maar ik heb de leden van de VWG nodig om dit ook elders in ons werkgebied te bewerkstelligen. Het liefst probeer ik door samenwerking met initiatiefnemers zaken te regelen. In sommige gevallen is het echter niet te voorkomen dat ook formele procedures worden opgestart.

Jordy Houkes

Wie is André Nagelhout?

In mijn jeugd woonde ik aan de goede kant van de bosrand, namelijk in het bos. Soms liep er een ree in de tuin, af en toe werd je wakker van koeien in de bloementuin en de Bonte Vliegenvanger broedde er jaarlijks. Leuke waarnemingen, maar het was voor mij gewoon het dagelijkse leven.

Het vogelen is toen wel begonnen, maar startte pas echt toen ik voor mijn studie in West-Afrika zat en kreeg helemaal body bij mijn eerste baan bij een Brits project in Honduras. Tijdens de werkzaamheden op de proefvelden was het heel gewoon tussendoor ook de vogels te inventariseren. Het was immers een Brits project! Het was geweldig om iedere dag te genieten van twee Visarenden die in het kunstmatige meertje de uitgezette vissen er weer uit vingen.

Vogelen is voor mij vooral buiten zijn, lekker wandelen en fietsen en genieten van het

André Nagelhout

landschap en wat zich daarin beweegt. De veranderingen die je in de loop van de jaren ziet, maken je bewust van wat er in je omgeving gebeurt.

In de jaren dat ik nu in Bemmelen woon, zie ik hoe het landschap aan het veranderen is en wat de gevolgen zijn voor bijvoorbeeld weidevogels

(kun je het nu nog voorstellen dat je tien jaar geleden nog echt tureluurs werd van de Tureluurs?) De inzet én samenwerking van betrokken organisaties is belangrijk om onze gezamenlijke doelen te halen. Een compleet bestuur is dan wel een basisvoorwaarde.

Wie is Bram Ubels?

Inmiddels ben ik vogelaar gedurende dertien van mijn 23 jaar. In die tijd heb ik verschillende fases gehad, waarin ik steeds fanatiek was met een andere tak van vogelen: vogels kijken, twitchen, trektellen, nesten zoeken en vogels ringen. Tegenwoordig doe ik het eigenlijk allemaal door elkaar heen. Toen ik begon met vogels kijken, heb ik zeker wat aan de Vogelwerkgroep Nijmegen gehad. Ik kwam in contact met ervaren vogelaars en nam deel aan excursies. Hier heb ik veel van geleerd en ik heb er een deel van mijn netwerk aan te danken. Vandaar dat ik het leuk vind nu zelf in het nieuwe bestuur te stappen. Het is naar mijn idee een leuke en actieve club waar ik graag mijn steentje aan bijdraag. Ik vind het belangrijk dat vogels en hun habitat bescherming genieten, dat er gemonitord en onderzocht wordt en dat kennis gedeeld wordt. Daarom wil ik vanuit mijn functie als algemeen bestuurslid minimaal maandelijks

Bram Ubels

een excursie of lezing organiseren, zodat we samen van vogels kunnen blijven genieten!

Wie is Mark van de Bosch?

Als twaalfjarige werd ik tijdens een Jeugdbondexcursie een wereldbinnengezogen die ik alleen van de Esso-dierenplaatjes (1974) kende. Een fascinerende natuurwereld en dat zo dicht bij huis, kwestie van leren kijken en luisteren. Deze verwondering van toen is nog steeds leidend voor me, evenals het delen ervan.

Zo beleefde ik met mijn eigen hangpuber, die vogelen vooral associeerde met saai, een magisch moment. Het zien van een IJsvogel ging zijn voorstellingsvermogen van de kleur blauw volledig te boven. Een tropische vogel in een grijs winterlandschap. Alles behalve saai moest hij toegeven. Je gaat het pas zien als je het door hebt.

Eenieder die dit doorkrijgt en die geniet van vogels in de eigen leefwereld zal er belang aan gaan hechten dit te behouden. Het vergroten van het draagvlak voor behoud en bescherming van de vogelwereld om ons heen is een belangrijke drijfveer voor me om in het bestuur van de VWG Nijmegen plaats te nemen. Gezien mijn andere rollen mis ik de tijd om in het veld erg actief te zijn. In deze rol kan ik toch met mijn collega-bestuursleden een bijdrage leveren aan wat volgens mij belangrijk is.

Mark van de Bosch

Wie is Janneke Sindram?

Als je mijn moeder mag geloven, is één van mijn eerste woordjes, als kindje in de buggy, “gogel, gogel!”, waarbij ik dan verwoed met mijn kleine kinderhandje naar een voorbij fladderende vogel wees. Als je mijn moeder mag geloven, zijn vogels mij dus al zeer vroeg opgevallen. De vraag is echter of mijn moeder gewoon trots is, of dat ik echt “gogel, gogel!” uitkraamde. Hoe dan ook, vogels zijn nooit helemaal weg geweest uit mijn leven. Zeker in mijn tijd bij de vogelwerkgroep van de NJN was ik ernstig onder invloed van het vogel-virus. Zo vond ik ook dat ik op dinsdagochtend beter twee uur langer op de trektelpost kon blijven zitten, dan naar een biologieles te gaan. Geschaad heeft dat laatste niet, want ik ben inmiddels bijna klaar met mijn opleiding biologie in Wageningen. Toch woon ik weer in Nijmegen, waar ik op de filosofiefaculteit nadenk over mensen, natuur en hun beider relatie. Alhoewel ik mijn kijker nog altijd graag oppak, heeft mijn connectie met de natuur

zich langzaam verlegd naar de mensen in de natuur. Als kinder-excursieleider weet ik hoe mooi, belangrijk en natuurlijk het is om kinderen te laten groeien in de natuur. Daarom, en voor de VWG, ga ik mijn schouders onder een jeugdafdeling zetten!

Janneke Sindram

Quote:

“Vogels verschillen vooral daarin van de mens dat zij kunnen bouwen en een landschap toch laten zoals het ervoor was. (Robert Lynd Robert Lynd, Amerikaans socioloog 1892-1970)”

Zwartkoprietzanger zet Ooijpolder op z'n kop

Bram Ubels en Erik van Dijk

Op 21 april van dit jaar ontdekte Bram Ubels een sensationele vogel tijdens het ringen bij het vogelringstation in de Ooijse Graaf. Een nieuwe soort voor Nederland!

Uit het verslag dat Bram schreef voor Dutchbirding: "De eerste ringsessie van het jaar is doorgaans niet zo spannend: er zijn nog niet heel veel broedvogels terug uit de overwinteringsgebieden en er zijn nog geen uitgevlogen jongen. De aantallen zijn dus vaak ook laag. Zo ook deze ochtend. In de rij opgestelde netten zag ik zo snel maar drie vogeltjes hangen. In het eerste net een Tijftjaf, in het net erna twee vogels waarvan eentje helemaal onder in het mistnet. Vanaf een meter of tien zag ik de markante koptekening van een Rietzanger. 'Leuk!' dacht ik, want Rietzangers broeden niet of nauwelijks in de regio en deze soort vangen we in het voorjaar slechts sporadisch. Toen ik naar de vogel liep, riep deze één keer. Een opvallend en smakkende 'tek'. Er ging niet direct een belletje rinkelen maar het had wel mijn aandacht getrokken. De vogel hing met de onderkant naar mij toe en toen ik ernaast stond om hem uit het net te halen, zag ik dat er iets niet klopte, waardoor mijn hartslag met factor honderd omhoogging. Vooral de geheel witte keel viel mij vanuit deze houding op. Maar ook de subtiele flankstreping, donkere pootkleur en wat andere verhoudingen van vleugellengte deden me realiseren dat ik met een nieuwe soort voor Nederland te maken had! Vol adrenaline haalde ik de vogel uit het net en riep naar Jillis Roos, die wat verderop stond, dat ik iets héél erg leuks had gevangen. Toen ik riep dat ik een Zwartkoprietzanger had, geloofde hij me natuurlijk voor geen meter. Jillis was namelijk

voor het eerst op deze ringbaan. 'Jillis ik heb écht een Zwartkoprietzanger', riep ik een aantal keer achter elkaar, waarop hij toch wat zenuwachtig naar me toe kwam. Toen hij de vogel zag, riep hij een aantal keer 'maar dit is écht een Zwartkoprietzanger'. Vol ongeloof en met een enorme big smile keken we elkaar aan. Wow, we hadden echt een nieuwe soort voor Nederland in handen. Tijdens CES wordt er nooit geluid gebruikt, dus deze Zwartkoprietzanger heeft de Ooijse Graaf zelf uitgekozen.

De gevangen vogel werd net als alle andere gevangen vogels gewogen, opgemeten, geregistreerd en van een ring voorzien. Vervolgens werden foto's van de Zwartkoprietzanger gemaakt door twee opgepiepte fotografen. Daarna hebben we de vogel weer vrijgelaten."

Bram besepte meteen dat dit het eerste geval voor Nederland betrof en was zich bewust van de stormloop die een dergelijk zeldzaamheid zou veroorzaken. Hiertoe werd de waarneming eerst stilgehouden.

Bram was vastbesloten een poging te wagen de vogel na de vangst nog in vrijheid te zien of te horen te krijgen. Hiertoe waagde hij samen met een klein groepje 's avonds een poging. Uiteindelijk ontdekte Frank Majoor de vogel zingend op zo'n 80 meter ten oosten van de plek waar de vogel gevangen en ook losgelaten was. De vogel was vanaf 20:00 uur te horen, gelukkig ook vanaf de meidoornhaag aan de Kerkdijk. Toen werd besloten de Zwartkoprietzanger wereldkundig te maken. Op de avond van 21 april kwam nog slechts een handjevol waarnemers uit de directe

omgeving.

De volgende ochtend was een ander verhaal. Reeds voor zonsopgang zorgde grote drukte van circa 200 waarnemers voor parkeerproblemen. Het geduld van de aanwezige vogelaars werd eerst op de proef gesteld. Even na 8:00 uur waren de eerste zangstrofen te horen. Vanwege de afstand was menig (oudere) vogelaar afhankelijk van

de aanwezige richt- en paraboolmicrofoons om het gekras van de zeldzaamheid op te vangen. Vooral de karakteristieke wu-wu-wu-tonen waren vanwege de wind vanaf de dijk zonder hulpmiddelen lastig te horen.

De Zwartkoprietzanger heeft zich tot 28 april laten horen vanuit de rietvelden van de Ooijse Graaf.

Foto's: Harvey van Diek (boven en rechts) & Vincent Sanders (links)

Anders faunanieuws

Peter Hoppenbrouwers

Ik had eigenlijk niet willen schrijven, geen inspiratie meer na vorig jaar, maar van een libellenwaarneming van Frans Nillesen op 7 juni jl. werd ik wel héél erg blij. Frans stuurde me een mailtje met een paar vragen over libellen. Een van die vragen was 'als ik bij het Wylermeer een Sierlijke Witsnuitlibel (*Leucorrhinia caudalis*) heb gezien, is dat dan (een van) de eerste in deze regio?'. Ik antwoordde dat dit dan wel dé eerste van de regio zou zijn! Heb je een foto kunnen maken en/of de libel goed kunnen zien?

De Sierlijke Witsnuitlibel heeft, sinds hij in 2009 is herontdekt, een enkele maar sterk groeiende populatie in de Weerribben en omgeving kunnen opbouwen. Erbuiten is hij dit jaar net in Friesland waargenomen.

Laat op de avond van het berichtje keek ik nog een keer de mail na en daar kwamen de foto's van de libel binnen. En wat voor foto's! Tsjonge, geen twijfel mogelijk! Dit soort foto's moet je niet net voor het slapengaan binnen krijgen. Slecht geslapen dus... De volgende dag met een paar mensen gaan zoeken bij en in de omgeving van het Wylerbergmeer, takjes, Gele Plompbladeren en Rietstengels vele malen bekeken, maar zonder het gewenste resultaat. Wel werd er een Bruine Korenbout en een Blauwe Breedscheenjuffer waargenomen, die hier ook zeer schaars zijn. De Sierlijke is niet meer gezien, maar wie weet, wellicht (hopelijk...) weet de soort zich voort te planten in een matig voedselrijke plas met rijke vegetatie of in dode rivierarmen en visvijvers. De larven hebben een cyclus van twee jaar alvorens als imago (volwassen libel) tevoorschijn te komen. Dus wie weet in 2018?

Sierlijke witsnuitlibel, 7 juni 2016, Wylerbergmeer

Foto: Frans Nillesen

Big Day 2016

Tijdens een Big Day wordt er onderling tussen verschillende teams gestreden om binnen 24 uur zoveel mogelijk vogelsoorten te zien. Wie om 23:59 het hoogst aantal soorten heeft gezien binnen het werkgebied (inclusief Duitsland) heeft gewonnen en kan een jaar lang met de eer strijken. Dit jaar was de jaarlijkse Big Day gepland op 8 mei, de beste tijd om bijzondere vogelsoorten te zien tijdens de voorjaars trek. Maar liefst 5 teams deden dit jaar mee om de titel. Er is zelfs een nieuw record gevestigd: 137 soorten! Welk team dat was is vanaf de volgende pagina te lezen.

De Vogelwerkgroep kent een kleine geschiedenis aan Big Day's. Vier keer eerder, in 1998, 2006, 2014 en 2015 werd het evenement georganiseerd. De score per team in die jaren staat hieronder aangegeven.

1998, 3 mei - Menno Hornman, Dick Douwes en Harvey van Diek - 117 soorten
2006, 5 mei - Marcel Bingley, Nico van der Poel en Sjaak van den Berg - 97 soorten
2006, 6 mei - M. Hornman, M. van der Weide, T. Teunissen en H. van Diek - 121 soorten
2006, 15 mei - Remco Wester, Erik van Dijk en Peter Hoppenbrouwers - 126 soorten
2014, 3 mei - M. Hornman, M. Nijssen, H. van Diek en T. Teunissen - 134 soorten
2014, 6 mei - Vincent Sanders en Jochem Kühnen - 109 soorten
2014, 7 mei - Marcel Bingley en Clemens Heijmen - 96 soorten
2014, 10 mei - Jeroen Veeken, Erik van Dijk en Peter Hoppenbrouwers - 126 soorten
2015, 3 mei - Bart Hoogesteger, Simon van Brunschot en Athol Burrill - 106 soorten
2015, 4 mei - Jan Jacobs, Harvey van Diek en Menno Hornman - 135 soorten
2015, 10 mei - Eddy Nieuwstraten, Martijn Verdoes en Bram Ubels - 135 soorten

BIG TEAM ATHOL, BART EN JOS

Auteur: Jos van Oostveen

Hoe kun je een impressie van een Big Day recht doen op papier? Dat is eigenlijk niet haalbaar, maar omdat het ons gevraagd is, wil ik hier een korte poging doen; het was een enerverende maar zeker ook leuke dagen nachtbesteding die Athol Burrill, Bart Hoogesteger en ondergetekende op zondag 8 mei ondernamen. Voor mij was het in de regio de eerste keer dat ik erbij kon zijn (de laatste jaren had ik verplichtingen in het buitenland) en hoewel ik erg lang geleden al vaker een Big Day in groter verband had ondernomen (met als hoogste score ooit 157), was het toch wel weer even wennen om dit goed aan te pakken. Onze voorbereiding was beperkt, onder meer omdat we minder tot doel hadden om een nieuwe regiorecord neer te zetten als wel om een leuke vogeldag ervan te maken. Dat werd het.

Zoals het een Big Day betaamt, startten we om iets na 12 uur 's nachts en vertrokken we vanuit Malden naar de Mulderskop waar we de Nachtzwaluw als eerste soort konden noteren. Daarna ging het richting Berg en Dal en lukte het na enkele pogingen en imitaties de Bosuil te horen. De Ooijpolder leverde verrassend veel soorten op midden in de nacht, met als hoogtepunten Rietzanger, Blauwborst, Sprinkhaanzanger, een mooi vliegende Kerkuil, Waterhoen (moet je maar hebben maar het bleek de komende dag op meer plaatsen te lukken), kwetterende Boerenzwaluwen in een schuur, diverse eenden en steltlopers waaronder Regenwulpen, maar geen Steenuil ondanks vele pogingen. We wilden vroeg op de Hamert zijn, dus we trokken rond 4 uur naar het zuiden. Helaas zagen mijn BigDaygenoten de Ransuil niet die de A73 overstak, dus die telt niet mee.

Op de Hamert begon het net te schemeren en startten we onze wandeling die ons uiteindelijk op de beroemde telpost zou brengen waar we de eersten bleken te zijn. Onderweg lukte het veel bossoorten te horen, zoals Houtsnip, Appelvink, Geelgors, Grauwe en Bonte Vliegenvanger, Grasmus etc. Op de telpost aangekomen was het intussen licht en stegen onze verwachtingen, gezien de gunstige wind en weersomstandigheden, niet onbelangrijk als je veel soorten wilt vinden. Na verloop van tijd kregen we gezelschap van een ander niet nader te noemen team dat zich opvallend afzijdig ophield en niet bereid was zelf gevonden soorten te delen. Ook kwamen nog enkele van de vaste tellers erbij dus het werd een gezellige boel, maar de vogels hielden helaas niet over. Met onder andere Barmsijs (dat moet wel een Kleine geweest zijn in deze periode), Wielewaal, Noordse Kwikstaarten en enkele gewone soorten zoals Robotap, Waterral en Dodaars, vertrokken we na 1,5 uur weer naar de parkeerplaats, twee andere teams, waarvan één verdekt opgesteld in de heide, vertwijfeld achterlatend. Tijdens deze tocht ging Athol helaas door zijn enkel en hij was zodoende de rest van de dag minder mobiel dan hij zou willen. Boompieper, Boomklever en – kruiper, Oeverloper, Bosrietzanger en zo nog wat soortjes troffen we voordat we naar het Heerenven-zuid togen. Hier lukte het om onder meer de Pontische Meeuw en wat steltlopers, waaronder Bosruiter, Kleine Plevier, Groenpootruiter en Kempiaan, toe te voegen aan de lijst. En ook hier was het gezellig met andere teams in ons kielzog. Daarna op naar de Bergerheide om de daar verblijvende Hop (publiek geheim schijnt het) te zien te krijgen. Die liet zich natuurlijk niet

zien, daar moet je meer tijd voor uittrekken, maar wel een Raaf, Rietgors, Boomleeuwerik, Tapuit en Boomvalk waren leuke aanwinsten. Onderweg kopten we nog vakkundig Zwarte Roodstaart en Turkse Tortel (kan soms verrekke lastig zijn als je 'm moet vinden) binnen. Een melding van een Goudplevier werd met dankbaarheid ontvangen en was gelukkig op de route dus hop (nee, niet die) naar de aangegeven plek. Het duurde niet lang en daar kwam de Goudplevier voorbij en ook een Gele Kwikstaart en Brandgans konden worden bijgeschreven. De Grote en Kleine Vilt waren de volgende bestemmingen, maar die bleken verrassend rustig. Weliswaar werden Tafeleend, Zomertaling, Huiszwaluw en nog wat gewonere soorten gevonden, maar echt veel leek er niet te zitten. Een rondje uiterwaarden was nodig om te speuren naar Roek, check, Slechtvalk op kast, check, weer geen Steenuil bij zijn kast en ja hoor, bij de vierde poging klonk de ratel van de Braamsluiper. Toen naar landgoed de Tongelaar; kan altijd wat leuks opleveren. Ja, mooi was het wel maar de omstandigheden

waren intussen verre van ideaal: strakblauwe lucht en hoge temperaturen, ga daar maar eens in zoeken. Die Zomertortel zit hier toch, hè Bart? Ja hoor, altijd! Maar nu hield hij zich stil, ondanks twee pogingen en geduldig wachten (niet lang genoeg vermoedelijk, maar ja, waar leg je de grens?). Ik was in ieder geval wel blij dit mooie gebied te leren kennen, daar moet ik vaker naartoe. "Hé, wat vliegt daar tegen de bosrand", roept Bart en warempel; een Rode Wouw; mooie opsteker! Weer een plek voor de Patrijs, zit er altijd, niet dus, ondanks goed speuren over de akkers. Dan naar de hut bij de Kraaienbergse Plassen, behalve wat Visdiefjes, Zwarte Sterns, Slobeenden en naaktlopers niet veel soeps daar. Speuren naar de Ringmussen dan maar en we blijken niet het enige team, merken we. Ook die geven niet thuis (de Ringmus hè, niet dat team). Bij plas 7 is het vergeven van de recreanten, dus zoeken naar leuke steltjes kunnen we wel staken. Tijd voor handhaving daar. Hierna was het lange tijd speuren, kijken en luisteren maar pas 1,5 uur later lukte het om bij de stuw van Grave de

Foto: Harvey van Diek

Grote Gele Kwikstaart als nieuwe soort bij te schrijven. Ondanks de gebrekkige score was de stemming nog top, we hadden nog een paar leuke gebiedjes voor ogen en meestal vindt er 's avonds wel een opleving plaats. Dus op naar Batenburg en de Liendense Waard. Daar aangekomen na wederom een paar plekken voor Steenuil tevergeefs afgezocht te hebben (hebben die beesten vakantie op 8 mei of zo?), troffen we daar weer een team aan - dat ons aan ons lot overliet overigens, echt veel samenwerking was er niet bij vandaag - dus dan maar zelf op zoek naar Kluut, Grutto en Zomertaling (de tweede al voor de dag) en nog zo wat gewoner spul. Hé, daar riep een Patrijs! Bingo! Helaas geen speciale steltjes voor de hut. We beraadslaagden wat er nog haalbaar was op dit tijdstip en we besloten nog een goed bosgebied toe te voegen want er ontbraken nog enkele echt bossoorten en zonder die eindig je nooit hoog hè. Het werd de St. Jansberg en ons korte wandelingetje leverde toch nog Fluiter en Havik op en een dame die op zoek leek naar gezelschap; helaas mevrouw, we hadden haast. De Mookerplas leverde nog een Groene Specht op (scherp gevonden, Athol) en een groep Kleine Mantelmeeuwen. Tijd voor een break. In Malden werd de cafetaria met een noodzakelijk bezoekje vereerd en nuttigden we een prima maaltijd om nog even de laatste uurtjes goed gevuld te genieten in de Ooijpolder. Daar troffen we bij de Oude Waal weer een team dat melding maakte van een afvaller (volgens mij telt wat ze daarna nog scoorden niet meer mee, maar dat is punt van discussie voor de jury...). Het werd nu echt sprokkelen maar we wilden niet stoppen voordat in ieder geval de Graspieper binnen was. Dat lukte bij de Erlecomse Waard en ook Geelpootmeeuw werkte mee. Op de Kerkdijk bleken veel vogels aanwezig en op grote

afstand ontdekte ik een Drieteenstrandloper, maar toen we dichterbij waren gereden bleek de vogel gevlogen (dus niet telbaar voor het team, soms zit het tegen), waarschijnlijk als gevolg van een of andere lokale boer of onderzoeker die zo nodig daar een rondje moest gaan lopen langs de waterkant. Wel zat er nog een man Smient, goede meisoort. We overwogen nog even door te gaan voor nog een paar kansen op Steenuil maar toen we daaraan dachten, zonk ons de moed in de schoenen gezien de vele pogingen die we daarvoor al ondernomen hadden, dus we hingen de gitaar in de wilgen (of was het een lier?) en hielden het voor gezien en gehoord. De eindscore kwam uit op 117, niet echt een megalijst maar we waren er toch tevreden mee. En met wat betere voorbereiding had dat beslist hoger gekund, maar dat is voer voor volgend jaar...

PS

De Dwerggans broedt op moerassen en hoogvenen in noordelijke wilgenbossen en berkenzones. Sterk afgenomen en tegenwoordig zeer zeldzaam in Europa. Herintroductieprogramma's in Fennoscandia, zoals met gekleurde jongen in N-Zweden die met Brandganzen als pleegouders naar Nederland trekken. Wij hebben zo een vluchteling in en rondom Cuijk. Deze heeft de inburgeringscursus gevolgd met goed gevolg en mag blijven, is helemaal geaccepteerd door de andere vluchtelingen uit Scandinavië en vermaakt zich helemaal prima, al ongeveer twee jaar. Hij vindt het zelf gezellig met de Grauwe Ganzen. De zaterdag voorafgaand aan onze Big Day is net als bij het landelijke proces over asielzoekers deze arme gans helemaal weggestemd en hij mocht niet meetellen als soort. Toch wel sneu voor zo'n goed inburgeringsgeval, nietwaar?

BIG TEAM BRAM, VINCENT, MARTIJN EN EDDY

Auteur: Eddy Nieuwstraten

Waar ging het mis?

Was het de opwinding vanwege de Zwartkoprietzanger, *Acrocephalus melanopogon*? De combinatie van jeugdige bravoure en iets minder jeugdige overmoed? De straf voor het negeren van onze moeders op hun dag? Of begon het al bij de keuze van onze teamnaam (Melanopogon)? Ik bedoel: als je een naam kiest die eerder de associatie met een rare ziekte oproept en ook nog eens verwijst naar een vogel die bijna niemand te zien kreeg, dan is de eerste slag misschien al verloren. Oordeel zelf aan de hand van een beknopte weergave van de belevenissen van Bram - The catcher in de wei - Ubels, Vincent -de stille kracht- Sanders, Martijn - Bird Beatbox - Verdoes en Eddy - the Eagle - Nieuwstraten.

Proloog: 00.00 -00.30 (Nijmegen, Duitsland)

Hoewel het draaiboek voorzag in een strakke start, 8 mei klokslag 00.00 uur op een exclusieve locatie in de Ooijpolder, bleek dat een niet nader te noemen teamgenoot vergeten was dat het Keizer Karelplein vanwege de Giro d'Italia ook 's nachts was afgezet! De wijze en ervaren helft van het team vertrok om 23.50 uur uit Nijmegen om de jeugdige helft uit Millingen op te halen. Een iets later vertrek maar *hey! no worries*, de nieuw aangeschafte TomTom: zou ons immers in de kortst mogelijke tijd naar de afgesproken locatie brengen. Nadat een niet nader te noemen teamgenoot het adres had ingetypt, konden we knallen. "Hey, das geinig. De snelste route gaat via Duitsland!" Na ongeveer een kwartiertje viel ook bij de niet nader te noemen chauffeur het kwartje: we reden niet naar Millingen maar naar een uiterst geheime toplocatie in Afferden...

"hey Bram, Vincent, geen paniek: we komen eraan!" (Tijd 00.30, soorten 0).

En daar zijn ze weg! (00.30 – 04.00 Ooijpolder, Groesbeek, Linden)

Vol goede overmoed begint team Melanopogon stipt om 00.30 uur aan haar heroïsche 2 -uur race tegen de klok. Ervaring met Bigdays is voldoende aanwezig dus is er geen sprake van paniek als blijkt dat de voorbereide Ransuil onzichtbaar blijft en de Steenuil op vier plekken z'n mond houdt. Vol vertrouwen worden de eerste soorten genoteerd: Meerkoet bijt het spits af en daarna onder andere Ooievaar op nest, de nasale 'kwek' van een Krakeend, een Waterral bij de Ooijse Graaf, Sprinkhaanzanger, Kleine Plevier, Tureluur, Scholekster en zelfs een Grutto roepend bij de Kerkdijk. En met een zingende Rietzanger bij de Oude Waal hebben we een eerste soort te pakken die ons vorig jaar in de steek liet! Dat we zonder uilen de Ooij verlaten? Ach:, we hebben nog tijd zat en nog zoveel plekken te gaan! Dus tevredenheid alom als Groesbeek wél de Steenuil levert, er voor Linden een mooie Ransuil in de koplampen vliegt en de Snor zoals afgesproken zit te snorren. (Tijd 04.00, soorten 24)

1. Meerkoet -- 00:45 Eerste soort!
2. Waterhoen -- 00:45
3. Grauwe Gans -- 00:45
4. Blauwe Reiger -- 00:45
5. Ooievaar -- 00:48
6. Wilde eend -- 00:53
7. Sprinkhaanzanger -- 01:00 Kerkdijk
8. Nachtegaal -- 01:00
9. Waterral -- 01:00
10. Knobbelzwaan -- 01:05

11. Kievit -- 01:08
12. Tureluur -- 01:08
13. Kleine Plevier -- 01:09
14. Grutto -- 01:10 Kerkdijk
15. Scholekster -- 01:13 trek Kerkdijk
16. Rietzanger -- 01:35
17. Kleine Karekiet -- 02:00 Oude Waal
18. Blauwborst -- 02:10 Zwanenbroekje
19. Krakeend -- 02:12
20. Steenuil -- 02:31 Groesbeek
21. Houtduif -- 02:52 De Bruuk
22. Ransuil -- 03:42 Linden
22. Snor -- 03:46 Linden
24. Roodborst -- 03:55

De eerste sur-place: de Hamert

Precies volgens één van de schema's komen we aan bij de Hamert. Op het moment dat we uit de auto stappen, horen we de Nachtzwaluw al ronken en slechts een paar minuten later komt er een Houtsnip knorrend en piepend overvliegen: dat is een mooie! Na een korte stop bij het Heerenven, waar we ander andere Koekoek, Blauwborst en Dodaars noteren, verplaatsen we ons naar de Parkeerplaats/Jachthut op den Hamer waar ons strategisch meesterplan in werking wordt gezet: zoveel mogelijk goede bosvogelsoorten zien terwijl we rustig naar telpost de Hamert lopen. Tijdens het trektellen zullen ons dan de droomsoorten ten deel vallen die al die andere teams node zullen missen! Wel jammer dat we twee teams met een vergelijkbare strategie tegenkomen. Een ontmoeting met de concurrenten doet ons overigens hele-maal niets. We interpreteren hun kalme trefzekere manier van vogelen, die blijde koppies en die zelfingenomen blikken als een vorm van matig toneelspel. Het heeft kortom to-taal geen effect op onze gemoedsrust, hele-maal niet.... Toch?

Wel een beetje jammer dat er eigenlijk

niet veel vliegt! Er zijn wel enkele leuke soorten zoals een langsvliegende Grauwe Vliegenvanger, Wielewaal, Grote Gele Kwik en twee Zomertortels en we noteren enkele kenmerkende heidesoorten als Boomleeuwerik en Tapuit, maar de gehoopte Raaf, Paap, Wespendif, laat staan Wouwen, Kieken en een waslijst aan gehoopte verrassingen blijven uit. Hier manifesteert zich een fenomeen dat we in retrospectief toch wel het thema van de dag mogen noemen: een dag met weinig verrassingen! Althans, aangename verrassingen. Maar op karakter en door messcherp te vogelen, zien we nog Zwarte Specht en vinden we nabij het Heerenven onder mee. Bontbekplevier, Kempmaan, Grote Zilverreiger en in nabijgelegen naaldbos nog Kuifmees en een prachtige Goudvink, maar moeten we zonder Fluit, Zwarte Mees en Raaf weer verder. (Tijd 10.30, soorten 99)

25. Merel -- 04:05 Tankstation
26. Nachtzwaluw -- 04:30 Hamert
27. Gekraagde Roodstaart -- 04:30 Hamert
28. Roodborsttapuit -- 04:30 Hamert
29. Koekoek -- 04:30 Hamert
30. Houtsnip -- 04:34 Hamert
31. Veldleeuwerik 04:38 Hamert
32. Grasmus -- 04:39 Hamert
33. Rietgors -- 04:40 Hamert
34. Dodaars -- 04:44 Hamert
35. Vink -- 05:00 Hamert
36. Winterkoning -- 05:00 Hamert
37. Zwarte Kraai -- 05:05 Hamert
38. Zanglijster -- 05:07 Hamert
39. Zwartkop -- 05:07 Hamert
40. Koolmees -- 05:08 Hamert
41. Pimpelmees -- 05:18 Hamert
42. Boomkruiper -- 05:25 Hamert
43. Bonte Vliegenvanger -- 05:30 Hamert
44. Grote Bonte Specht -- 05:33 Hamert
45. Boompieper -- 05:40 Hamert

46. Grote Lijster -- 05:41 Hamert
47. Fitis -- 05:45 Hamert
48. Holenduif -- 05:50 Hamert
49. Zwarte Specht -- 05:53 Hamert
50. Torenvalk -- 05:55 Hamert
51. Tapuit -- 05:58 Hamert
52. Appelvink -- 05:58 Hamert
53. Boerenwaluw -- 06:00 Hamert
54. Spreeuw -- 06:00 Hamert
55. Tuinfluiter -- 06:11 Hamert
56. Geelgors -- 06:12 Hamert
57. Boomleeuwerik -- 06:14 Hamert
58. Kuifeend -- 06:20 Hamert
59. Huiswaluw -- 06:30 Hamert
60. Kneu -- 06:30 Hamert
61. Gierzwaluw -- 06:30 Hamert
62. Gele Kwikstaart -- 06:30 Hamert
63. Kauw -- 06:38 Hamert
64. Witte Kwikstaart -- 06:38 Hamert
65. Oeverwaluw -- 06:40 Hamert
66. Aalscholver -- 06:40 Hamert
67. Wielewaal -- 06:45 Hamert
68. Zomertortel -- 06:45 Hamert
69. Stormmeeuw -- 06:50 Hamert
70. Brandgans -- 06:51 Hamert
71. Grauwe Vliegenvanger -- 07:00 Hamert
72. Kokmeeuw -- 07:05 Hamert
73. Wulp -- 07:11 Hamert
74. Putter -- 07:17 Hamert
75. Graspieper -- 07:25 Hamert
76. Grote Gele Kwikstaart -- 07:47 Hamert
77. Boomklever -- 08:08 Hamert
78. Gaai -- 08:30 Hamert
79. Staartmees -- 08:42 Hamert
80. Groenling -- 08:42 Hamert
81. Tjiftjaf -- 08:44 Hamert
82. Glanskop -- 08:47 Hamert
83. Heggenmus -- 09:00 Hamert
84. Buizerd -- 09:04 Hamert
85. Grote Zilverreiger -- 09:11 Hamert
86. Bergeend -- 09:11 Hamert
87. Groenpootruiter -- 09:11 Hamert
88. Kemphaan -- 09:11 Hamert

89. Slobeend -- 09:11 Hamert
90. Noordse Gele Kwikstaart -- Hamert 09:20
91. Bontbekplevier -- 09:20 Hamert
92. Grote Canadese Gans -- 09:20 Hamert
93. Oeverloper -- 09:40 Hamert
94. Ekster -- 09:50 Hamert
95. Goudvink -- 10:05 Hamert
96. Goudhaan -- 10:13 Hamert
97. Kuifmees -- 10:18 Hamert
98. Turkse Tortel -- 10:30 Hamert
99. Huismus -- 10:30 Hamert

Met een tandje erbij richting Eckeltse Bergen

Onderweg naar de nieuwe plasjes langs de Ceresweg/Eckeltse Bergen is de concurrentie zo vriendelijk de Temmincks door te geven die ze zojuist ontdekt hebben. Een paar minuten later krijgen we deze soort in beeld, evenals de Watersnip en Casarca. Bij het Reindersmeer aangekomen blijken de eerder aanwezige Geoorde Futen foetsie en ziet alleen Vincent nog net een kiek met een witte stuit wegvliegen. We klampen ons dus maar vast aan het binnentikken van beide Accipiters... (Tijd 11.40 uur, soorten 105)

100. Watersnip -- 11:15 Eckeltse beek
101. Temminck's Strandloper -- 11:15
102. Casarca -- 11:15 Eckeltse beek
103. Boomvalk -- 11:40 Reindersmeer
104. Sperwer -- 11:40 Reindersmeer
105. Havik -- 11:40 Reindersmeer

Vals Plat bij Aijen

Het verspreiden van desinformatie is bij iedere strijd een belangrijk wapen maar we besluiten de melding van een Goudplevier door een ander team als integer te beschouwen. De plek ligt min of meer op één van de hoofdroutes, dus waarom niet? Na een half uur speuren blijkt de Goudplevier onvindbaar, blijkt "een mogelijk Paapje op een kilometer afstand" toch een Tapuit en

blijkt geen van de twintig buizerdachtige stipjes hoog in de lucht iets anders te zijn dan een Buizerd. De nabijgelegen afgraving, drie dagen geleden nog een waar nat steltloper-eldorado is nu een droge, lege afgraving.... (Tijd 12.15 Soorten 105).

Een korte demarrage bij de Vilt

Maar flexibel als we zijn - door het ontbreken van een strak draaiboek - besluiten we om tóch via Milsbeek langs de Vilt te gaan. En zowaar botsen we in *no time* tegen een paar welkome gasten op: een paartje Patrijs, Tafeleend, Ringmus en last maar zeker not least de bigdaytechnisch altijd lastige Braamsluiper. Jammer dat de ruim tien Buizerdachtige stipjes waarvoor we noodstops maken niets anders blijken te zijn dan Buizerds. (Tijd 14.45 soorten 115)

- 106. Fuut 12:25 -- Afferden
- 107. Roek -- 13.26 Milsbeek
- 108. Visdief -- 13:41 Milsbeek
- 109. Zilvermeeuw -- 13:41 Milsbeek
- 110. Kolgans -- Milsbeek 13:45
- 111. Patrijs -- 14:15 Beugen

- 112. Braamsluiper -- 14:25 Beugen de Vilt
- 113. Ringmus -- 14:25 Beugen de Vilt
- 114. Zomertaling -- 14:34 Beugen de Vilt
- 115. Tafeleend -- 14:45 Beugen de Vilt

Stoempen bij Kraaienberg, Batenburg en Weurt

Met de Kraaienbergse Plassen en Batenburg voor de boeg staat het team weer geheel op scherp: deze plekken zijn doorgaans hofleverancier van cruciale soorten. Maar bij Plas 5 aangekomen zien we wel grote groepen mannen die ons toejuichen, maar qua vogels helaas alleen de usual suspects zoals ZwartenStern, Visdief en Kleine Mantelmeeuw. Bij plas 7 zien we vanwege de vele waterrecreanten geen steltlopers en weinig grote meeuwen maar door uiterst kortdaat optreden van Bram zien we wél allemaal de Zwarte Roodstaart! Op het industrieterrein van Cuijk vinden we met behulp van de restjes van onze lunch tussen de Kleine Mantelmeeuwen en Zilvermeeuwen twee Geelpootmeeuwen. Batenburg blijkt ook allerm minst een vetpot: natuurlijk zien we er de Kluut, maar alleen ondergetekende ziet

Foto: Martijn Verdoes

vanaf een uiterst toepasselijke uitkijkpost een IJsvogel vliegen. De grote meeuwen geven niet thuis, steltjes hadden blijkbaar andere plannen. (Tijd 16.24, soorten 120)

- 116. Zwarte Stern -- 15:05 KBP 5
- 117. Kleine Mantelmeeuw -- 15:35 KBP 7
- 118. Zwarte Roodstaart -- 15:38 KBP 7
- 119. Geelpootmeeuw -- 15:50 Cuijk
- 120. Kluut -- 16:24 Batenburg
- 121. Slechtvalk -- 17:32 Weurt

Sprokkelen voor het puntenklassement in de Ooij

Er rest ons niets dan gewoon op karakter door te gaan. De prachtige Ooij ligt nog voor ons, wie weet wat voor wonderbaarlijke *fall* ons staat te wachten, of dat er tussen de volgende vijftig buizerds die we checken misschien wél een wouw of kiek zit. En als het lekker gaat, hebben we misschien toch nog wel wat tijd om onze indrukwekkende lijst met ontbrekende bossoorten aan te vullen. Ok, die aantrekkende wind speelt een wat negatieve rol, maar je weet het maar nooit. En dus checken we de Oude Waal (mooi hoor!), Tiengeboden (zeven Bosruiters), Hezelstraat (wat is het er toch groen), Ooijse Graaf (geen Zwartkoprietzanger), Kerkdijk: (Smient!, Wintertaling) hm. Tijd om de feiten onder ogen te zien en te beseffen dat we het record niet gaan verbreken. Om toch nog zo hoog mogelijk te eindigen, vertrekken we naar onze laatste stake-out: Millingen. (Tijd 18.50 uur, soorten 124)

- 122. Bosruiter -- 18:10 Tiengeboden
- 123. Smient -- 18:50 Kerkdijk
- 124. Wintertaling -- 18:50

De eindstreep in zicht: Millingen sur place

De Millingerwaard mag in onze Big Day natuurlijk niet ontbreken: de Boomvalk

hadden we al wel maar niet zo mooi als hij hier in een populier zit. Een roepende Groene Specht is meer dan welkom, een IJsvogel mooi in beeld: very nice! En ook het checken van meeuwen blijkt hier heel nuttig: de laatste twee soorten worden overtuigend gezien en fotografisch vastgelegd: Grote Mantelmeeuw en Pontische Meeuw. Met de laatste restjes daglicht voor de boeg, een wat knorrende maag en even een moment van verslapping, besluiten we niet alleen om een frietje te scoren, maar zijn we ook zo overmoedig dat we er een biertje bij bestellen: ogenblikkelijk komt er een reusachtige man met een hamer die met een paar forse klappen het halve team uitschakelt: met veel moeite sleuren we ons nog voor een tweede maal naar een Kerkuilenplek, maar als we ook hier geen resultaat boeken, durft een niet nader te noemen deelnemer het S-woord in de groep te gooien....

Om 22.30 uur stopt team Melanopogon met een score van 128 soorten.

- 125. Grote Mantelmeeuw -- 19:27 Kaliwaal
- 126. IJsvogel -- 20:10 Millingerwaard
- 127. Groene Specht -- 20:35 Millingerwaard
- 128. Pontische Meeuw -- 20:58 Millingen

Epiloog

"We hebben behoefte aan een totaaaaal andere basisstrategie!", "een betere TomTom!", "iedere soort voorbereiden", "alleen kalmte kan ons redden!", "Laten we anders een keer een soort planning maken!?!", "Een half uur eerder beginnen!" "Meer bos!", "Neee, juist niet: bos is sóóó 2016!"

Het team-dat-volgend-jaar-onder-een-andere-naam-zal-strijden (ik claim nu alvast de naam De Grote Lijsters, of nee, De Goudlijsters!) is inmiddels al druk bezig met de Big Day van 2017. Fantastisch leuke dag,

vreselijk veel lol gehad, volgend jaar weer. Chapeau voor de winnaars, hulde voor de runners up en waardering (en dank) voor de twee teams die iets minder scoorden. Tot volgend jaar!

Voor een Zwarte Roodstaart wordt alles uit de kast getrokken.

BIG TEAM MARCEL, CLEMENS, SASKIA & GONNY

Auteur: Gonny van Dalfsen

Een heleboel mannen, 103 vogelsoorten en een prachtige dag. Het cursusbegeleiders-Big Day-team genoot met volle teugen en haalde ook de gestelde doelen.

Een dag vogelend op pad in de buitenlucht, mooie gebieden en mooie soorten zien in goed gezelschap; dat beloofde wat! In maart werd binnen de begeleidersgroep van de vogelcursus de vraag gesteld of er belangstelling was om mee te doen aan de Big Day. Ik had daar zeker zin in en vormde samen met Marcel en Clemens een team. Een paar dagen voordat we op pad gingen, voegde ook Saskia zich bij ons. Het doel was om er een mooie en relaxte Big Day van te maken, waarbij we de wens van één van de teamleden om de magische grens van 100 soorten te overschrijden in ons achterhoofd hielden.

Via facebook werden alle teams bekend gemaakt. Het bleek een zwaar deelnemersveld met verder alleen maar mannen-teams. Tsja, wat ga je dan als vrouw doen? Peinzen over een leuk tenue, recepten zoeken voor lekkere hapjes onderweg? Niets is minder waar! Wel werden boeken doorzocht, geluiden geoefend, oude Mourik-verslagen doorgenomen, werd waarneming.nl dagelijks doorgespit en werden de berichten van de BigDay-app-groep nauwkeurig geanalyseerd. Uit één van de berichten werd zelfs duidelijk dat er een deelnemer met internationale BigDay-ervaring meedeed!

Op zondag 8 mei startten we om 06.00 uur. Op dat moment waren andere teams al uren bezig om nachtvogels te scoren in hun pogingen om records te breken. We vertrokken, onderweg meteen de Ekster scorend, naar Heumensoord in de hoop de eerste roofvogels en diverse bosvogels op onze lijst te kunnen aantekenen. De Buizerd en Torenvalk lieten zich goed zien, net als enkele bossoorten en een Tapuit, maar anderen soorten hielden zich stil, waaronder

helaas de vliegenvangers. Hopelijk zouden we dit later op de dag nog goedmaken. Wel genoten we van een Zwarte Specht die op enkele meters van ons én prachtig in zicht, een boom aan het bewerken was.

Vanuit Heumensoord trokken we door naar de Kraaienbergse Plassen waar in Linden de Snor zich erg goed liet horen. We voegden onder meer de Groene Specht, IJsvogel, Blauwborst, Tuinfluit en Nachtegaal, naast de nodige watervogels, aan onze lijst toe. Aan de andere kant van de Kraaienbergse plassen zagen we bij plas 7 boven ons hoofd in volle glorie een Rode Wouw. Na meer mooie waarnemingen en ook teleurstellingen over soorten die zich niet goed lieten zien, trokken we weer verder.

Geheel in stijl met ons voornemen om er een relaxte dag van te maken, namen we de pont Cuijk-Middelaar naar de andere kant van de Maas en reden we naar de Gebrande Kamp. Een prachtig stuk natuur in ons werkgebied waar we naast van verschillende watervogels, waaronder een lepelaar, genoten van een Zwarte Ruiter. Later bleek deze soort niet door andere teams gescoord. Langzaam weken we steeds verder af van ons oorspronkelijke plan om naar De Vilt en het Quin te gaan. Ook de Hamert lonkte en dus ging het richting Limburg, onderweg een poos naar een stoppelveld turend waar door één van de andere teams een Goudplevier was gezien. Het leverde ons geen nieuwe waarneming op. Bij de Eckeltse Beek troffen we zelfs een ander team en konden ook wij de Temminck's Strandloper aantekenen.

Aangekomen bij het Eendenmeer namen we eerst tijd voor koffie en iets te eten en trokken we daarna het gebied in. Het was op dat moment erg warm en opvallend rustig. We genoten van de Wielewalen die zich én goed lieten horen én goed lieten zien; een mooie toevoeging aan onze lijst. Ook mooi was de

Purperreiger die onverwacht over ons heen vloog. Speurend trachtten we nog na te gaan waar hij zich ophield maar we konden hem, door de bomen aan het zicht onttrokken, niet verder volgen. Gedurende de middag werd duidelijk dat het Waterhoen lastig zou zijn om aan te kruisen. Dat was voor sommige teamleden overigens geen nieuwe BigDay-ervaring.

Vanaf het Eendenmeer reden we verder Limburg in en troffen we in de Hamert verschillende watervogels zoals Dodaars, Slobeend en Groenpootruiter. Extra tijd trokken we uit bij de Jachthut voor de Bonte Vliegenvanger, die zich daar zeker móest ophouden. Het bleek gelukkig het geval te zijn. Vanaf De Hamert gingen we via de Tongelaar terug naar het noorden. De Tongelaar bleek geen gelukkige keus; we vonden er geen nieuwe soorten. Omdat we steltlopers wilden zien, was natuurlijk de Liendense Waard in de route opgenomen. Daar aangekomen, bleken de te verwachten soorten zoals Kluut, Grutto, Zwarte Stern en enkele meeuwensoorten tot onze opluchting inderdaad vanaf de dijk goed zichtbaar. Vanuit de vogelhut verkenden we het water verder. Een IJsvogel kwam

prachtig in beeld en toonde zijn kleuren. Op onze opmerking “ach, die hebben we al” reageerde een aanwezige vogelaarster zeer verontwaardigd. Ze vond de IJsvogel toch wel een heel mooie vogel! Dat hebben we volledig beaamd, ons realiserend dat we blijkbaar toch enigszins wedstrijdgericht bezig waren.

Het liep ondertussen naar de avond en de spanning of we de 100 soorten gehaald hadden, begon toe te nemen. Vooral het Waterhoen bleef door onze hoofden spoken en bij elke waterpartij tuurden we of we er één zagen. Op de terugweg naar Nijmegen werd wel de Turkse Tortel nog toegevoegd en juichten we bij de aanblik van een Zwarte Roodstaart op de rand van het dak van een bedrijfspand. Met honger en dorst in Nijmegen aangekomen, bestelden we pizza's. Onze stilzwijgende afspraak was om door te gaan als we de 100 nog niet gehaald hadden. We zouden weer op pad gaan om het Waterhoen en andere gemiste soorten te gaan scoren in de Ooijpolder. Maar dat was niet nodig, uit een telling bleek dat we het doelaantal al hadden gehaald. Bovendien hadden we ons doel om een relaxte Big Day te doen óók behaald. We telden 103 vogelsoorten, genoten van een

BIG TEAM JEROEN, PETER EN ERIK

Auteur: Jeroen Veeken

mooie zonsopkomst, liepen door prachtige stukken natuur, bewonderden alle zich aandienende tinten groen en maakten er met elkaar een prachtige Big Day van. Het smaakt naar meer!

Hetzounetindeplanningpassen:ongeveereen dag voordat de Big Day gehouden zou worden, zou ik na mijn meivakantie weer terug zijn in het werkgebied. Tijd om voor te bereiden, was er van mijn kant uit dan ook maar bitter weinig. Gelukkig hebben mijn teamgenoten Peter en Erik hun taak wél serieus genomen en het nodige voorwerk gedaan. De andere teams zouden ongetwijfeld, aangemoedigd en geïnspireerd door het verslag van een van de winnaars van de vorige editie, voor de Houtsnip op de Hamert gaan en voor de rijke roofvogelluchten die daar de voorafgaande ochtenden aanwezig schenen. Wij hadden andere plannen, wij zouden het wat relaxter aanpakken en gewoon in de buurt beginnen.

We worden immers allemaal een dagje ouder; 24 uur achter elkaar vogelen zou er niet in zitten, in elk geval niet zonder instortingsgevaar. Erik en ik zouden om 2 uur beginnen en Peter zou om 5.30 uur aansluiten. Lekker uitslapen. Dit betekende natuurlijk wel dat alle soorten tot de aansluiting van Peter zowel door Erik als door ondergetekende waargenomen zouden moeten worden.

Een nachtelijk appje leerde dat zowel Erik als ik eerder wakker waren, dus onze Big Day startte om 0.45u bij Erik voor de deur. Op weg naar de Bosuil dan maar? We hoefden maar een paar minuten te wachten op een in de verte roepend mannetje in Park Brakkenstein. Nog geen half uur nadat we in de auto waren gestapt, schreven we ook de tweede soort

bij. Vanaf de rand van het zweefvliegveld was een luid roepende Nachtzwaluw te horen. Het begon voorspoedig en als we dit tempo zouden volhouden, zouden alle nachtvogels met gemak kunnen worden binnengetikt voordat de zon op zou komen. Op weg naar Erik - ik was nog maar net het dorp uit - vloog er een Kerkuil voor mijn neus langs, dus voor die soort hadden we de plek ook al te pakken. Bij de tweede aankomst was er helaas geen uil te bekennen en ook bij de voor ons bekende nestplekken van deze soort bleef het akelig stil. Een pijnlijke misser. En aangezien het tijdens de tweede nacht erg winderig was, ontbrak de Kerkuil op de eindlijst.

Vanuit Heumen reden we (met onderweg een babyvosje!) door naar Linden, waar het meeste rietspul werd opgerold: De Snor deed zijn best, maar ook Blauwborst, Kleine Karekiet, Waterhoen, Waterral en Nachtegaal kregen een kruisje voor hun naam. Een binnendoorroute naar de Tongelaar in de hoop een uil voor de koplampen te krijgen, bleek zonde van de brandstof en de Patrijzen die we bij de Liendense Waard zouden arresteren waren nergens te bekennen. Wel waren er de nachtelijke steltloperroepsessies van Scholekster, Wulp, Grutto, Kluut en ... ook een Zomertalingman liet zich horen! Het zou onze enige van de dag blijven.

Over de dijk van de Liendense Waard vloog een uil die niet kon worden afgemaakt (dat was waarschijnlijk onze ontbrekende Ransuil), dus we gingen ons geluk beproeven in de Ooijpolder. Onderweg naar de Kerkdijk (je weet maar nooit...) deden we onze leukste waarneming van een Steenuil die in het koplamplicht op een laag paaltje landde, ons

aankeek en weer opvloog. De Kerkdijk-by-night was goed voor onder andere Sprinkhaan- en Rietzanger en toen we er vertrokken, begonnen eindelijk ook de daglichtsoorten te ontwaken. Om halfzes ontmoetten we Peter bij het HD-gemaal, net nadat we een paartje Grote Gele Kwikken hadden bijgeschreven op de lijst die inmiddels al een mooie lengte begon te krijgen.

Als we spechten zouden willen horen, zou dat vroeg in de ochtend moeten; het beloofde warm te worden, wat niet goed is voor luidruchtigheid van veel vogels. Glanskop, Fluit-er, Appelvink, Havik en Grote Bonte Specht hoorden we op weg naar het nest van de Zwarte Specht, die gelukkig ook even langs vloog. Later volgden op dezelfde Wylerberg ook Vuurgoudhaan, Groene Specht en die vermaledijde Matkop. Geen Kuifmees. Geen Zwarte Mees. Oei!

Maar we waren los. Tijdens een zeer kort bezoek aan het Duitse gedeelte van het werkgebied, dat Ekster en Braamsluiper opleverde, vervolgden we onze weg via De Bruuk. Hier wachtten Grote Lijster, Geelgors, Grauwe Vliegenvanger, Tuinfluit-er en Watersnip, de Leemputten van Milsbeek voorzagen ons van onze dagelijks aanbevolen hoeveelheid Stormmeeuw, Oeverzwaluw en Zilvermeeuw (Fred had er een half uurtje nadat wij weer weg waren ook een Visarend en een paar Zwarte Wouwen...grrr!) en op en om de Mookerplas genoten we van Bonte Vliegenvanger, Braamsluiper, maar bovenal van een ongekend mooie Dwerggans!

We zakten langs de Maas af, door Noord-Limburg, in de richting van het Walhalla. Of was het de Hamert? Ik verwar beide plekken nogal eens. Slechtvalk op post in Heijen, Geelpootmeeuw en Kleine Mantels

boven de Maas, twee Toendrarietganzen op een graslandje (jeej! Goeje soort!) en toen we een stel Gele Kwikstaarten (het bleken natuurlijk 'Gewone') bestudeerden, viel het oog van Peter op een Goudplevier! Een prima soort in mei! De Kleine Zilverreiger die al een paar dagen niet gemeld was, bleek gelukkig nog bij Well te zitten. Hoeveel teams zouden deze soort hebben meegepakt? In elk geval het winnende team, want dat troffen we een tweehondertal meters verderop...

Inmiddels, toen de Koekoek tien en een halve keer geroepen had, de ochtendzangpiek ver achter ons lag en de temperatuur maar door bleef stijgen, was hij daar eindelijk. Al jaren topscorer in het werkgebied en de redder van de lijst van velen: de Hamert. Het Heerenven was goed voor Grote Zilverreigers, Tureluur, Bosruiter, Kemp- haan, Groenpootruiter, Casarca, Dodaars, Raaf, Bruine Kiekendief, Gekraagde Roodstaart en de Hamert zelf voegde daar nog de Wielewaal, Tapuit, Graspieper, Boomleeuwerik en Tafeleend aan toe. Maar nog steeds geen Goudvink, geen Kuifmees en geen Zwarte Mees. Oei oei!

De Spotvogel van mijn verkenningsrondje van een dag eerder zat niet meer op de Bergerheide, maar gelukkig mochten we daar wel een Paapje opschrijven. De gemelde Temmick's Strandloper zat nog rustig bij de Eckeltse Beek, maar het aantal nieuwe dagsoorten steeg nog maar zeer langzaam. Na een overvliegend Smelleken en na een Kolgans te hebben gevonden bij de KBP (die verder akelig leeg waren vanwege intensieve recreatie) gingen we op weg naar een andere 'plek waar alles kan'. Bij nacht was de Tongelaar een beroerde keuze en overdag werd de Zomertortel waar we op hoopten vakkundig verborgen gehouden. Toch te veel wind? Wel vonden we er een tweede Paapje, een

Spotvogel en een Bosrietzanger. Onderweg ontmoetten we gelukkig ook de Kuifmees, de Ringmus en de Boomvalk. Het aantal schaamsoorten werd minder. We moesten nog een paar eenden, wat meeuwen, de gemelde Krombekstrandloper en we hadden nog een leuke bonus nodig. Dat zou allemaal kunnen bij de Liendense Waard.

De Krombek was helaas nergens te bekennen, een waarschijnlijke Pontische Meeuw durfden twee van de drie niet te claimen. Later bleek een ander team hier op basis van foto's toch een Pont van te kunnen maken. En net als diep in de nacht waren er ook overdag geen Patrijzen te vinden. Bovendien bleef de bonus uit. Wel zagen we één Noordse Kwikstaart tussen de vele Gele en werd de Wintertaling in mindering gebracht bij het aantal schaameenden. Slobeend werd gevonden op

de Oude Waal en al frietjesetend werd op de Kerkdijk ook een Smientmannetje verorberd. Het was inmiddels 20.00u geworden en de wind boorde onze laatste uilenhoop de grond in.

We stonden op 134 soorten toen we Peter weer afzetten. Erik stond op een laatste wanhoopspoging om in het Dekkerswald een Zwarte Mees te vinden, maar het bleef er doodstil. Volgend jaar verdienen soorten als Zwarte Mees, Matkop en Kleine Bonte Specht evenveel aandacht als al die in het oog springende zeldzaamheden. Volgend jaar pakken we wél die Zwarte Wouw en die Wespendif mee. Volgend jaar ontdekken we een knalsoort die de planning van alle andere teams ontregelt. Volgend jaar. Nu eerst een paar maandjes bijslapen.

BIG TEAM HARVEY, MENNO, TWAN & JAN

Tekst: Jan Jacobs

Mijn zoon Giel van 16 jaar kijkt raar op als hij mij na een avond stappen om 03:45u op het bankje aantreft dat tegen de voortuin in onze straat staat. Enigszins aangeschoten vraagt hij wat ik aan het doen ben. Ik zit te wachten op de jongens, Giel. Big Day 2016 is namelijk begonnen. Terwijl we samen naar een roepende Steenuil luisteren, komt rond 04:15u de auto met de jongens. Het is windstil, onbewolkt met een mooie sterrenhemel. Dankzij die gunstige weersomstandigheden wisten 'de jongens voor de deur van Harvey in Ooij al het geluid van een ver weg zingende Cetti's zanger op te vangen. Wat een lekker begin!

Teamgenoten vandaag zijn: Menno Hornman; perfect gehoor, uitstekend vogelaar. Specialiteit: Geelpootmeeuw en Raaf. Twan Teunissen; onvermoeibaar, uitmuntende gebiedskennis, uitstekend vogelaar. Specialiteit: Kleine Zilverreiger en Zomertortel. Harvey van Diek; scherp, uitstekend vogelaar, zeer gemotiveerd. Specialiteit: Ringmus en Temminck's Strandloper. Jan Jacobs;

lawaaidoof, Old School, oogjager. Specialiteit: Zwarte Roodstaart en Sperwer.

Twan zal deze dag rijden en zijn teamgenoten tijdens de lange reis zeer goed verzorgen met onder andere appeltaart en alcoholvrij bier.

Dan de vogels; de door Twan ontdekte Blauwe Kiekman die om 05:35u boven het Pikmeeuwenwater van de Hamert vliegt, is een heel goede BigDay-soort. Vanaf de drukbezette trektelpost aldaar zien we een langstrekkend Smelleken, Noordse Kwikstaarten en in de top van een boom zit voor onze neus een man Paapje. Deze wordt jammerlijk niet opgemerkt door het team van Athol, Jos en Bart. Da's nou jammer... Ook het team van Eddy en zijn jonge garde is neergestreken bij de telpost. Veel talent in die groep, maar Smelleken en Paapje werden ook door hen gemist. Terug bij de auto maakten we een extra rondje voor de Fluiter. Hier kwamen we team Eddy weer tegen. Tjonge wat zag Bram Ubels er op dit vroege tijdstip al vermoeid uit. Zou goed kunnen dat de dagen

ervoor op Breskens hem flink opbraken. Da's nou jammer....

Nadat we bij Well een Kleine Zilverreiger konden bijschrijven, kwamen we alweer een deelnemende groep tegen. Team Erik, Jeroen en Peter Hop leken opvallend opgewekt en monter. Ze vertelden dat er bij Afferden een Goudplevier zat op een omgeploegde akker. Sportief om dat met ons te delen. In ruil kregen ze er een Temminck's Strandloper voor terug die Harf ontdekte bij de Eckeltse Beek. Verder naar het Quin bij Afferden, waar Menno een verre Wespendif uit de lucht plukte. De Rietzanger en Snor werden met groot gemak ingekopt bij de Kraaijenbergse plassen. Bij Batenburg een paartje van de steeds zeldzamer wordende Patrijs. Soms is waarneming.nl op zo'n dag verrekke handig.

Niet alles gaat op zo'n dag van een leien dakje. Bijvoorbeeld de Zwarte Roodstaart. Een algemene soort die zich op elk groot dak of industrieterrein thuisvoelt. De hele dag waren we al zoekende naar die soort, maar vinden ho maar. Uiteindelijk zagen we om 16:28u in het voorbijrijden een donker bolletje op de luifel van de toegangsdeur van Hyster Vorkheftruks. Nadat we waren terugreden, bleek het bolletje verdwenen te zijn. Plat op onze buik liggend, vonden we hem terug tussen de grote wielen van een mega heftruck. Check: inderdaad een Zwarte Roodstaart! Op het eind van zo'n dag wordt de spoeling steeds dunner maar de Ooijpolder bleek toch nog goed voor Bosruiter, Grote Gele Kwikstaart en een Zwarte Wouw laag over de Rafter vliegend.

Bij de Kerkdijk gaan we langs voor de Kerkuil. De uiterst vriendelijke bewoonster snapt wat we komen doen, want 'Brammetje is ook al geweest hoor en ze hebben de Kerkuil niet gezien!' Da's nou jammer... De bewoonster raakt niet uitgepraat over Bram. Samen met een vriendin nemen ze stelling tegen ons: 'Wij zijn voor Bram hoor, het is toch zo'n lieve en aardige jongen.' Tja... daar kunnen wij niet tegenop. Bram is toch een beetje de Brad Pitt van de VWG.

We besluiten deze keergeentijd te nemen voor een snelle vette hap maar door te buffelen. Een Smient bij de Kerkdijk wordt jammerlijk over het hoofd gezien en een Ransuil die zich al enige dagen laat horen in Kekerdome blijft deze dag stil. Met nog een kleine twee uur te gaan, begint de vermoeidheid bij mij toe te slaan. Het record van 135 soorten van verleden jaar is geëvenaard maar we moeten nog Kerk- en Bosuil en Nachtzwaluw. Pas toen het echt helemaal donker was, vloog de Kerkuil gelukkig toch uit z'n niet nader te noemen verblijfplaats. Voor de Bosuil deden we veel vergeefse moeite. De laatste soort van deze legendarische dag, de Nachtzwaluw, laat zich krrrru-ietend horen bij Mulderskop.

Met 137 soorten hebben we een prima prestatie neergezet die ook dit jaar het winnende aantal blijkt. Wie weet volgend jaar de magische grens van 140 te bereiken?

De Gouden Bevertak 2016

Tekst: Ria Vogels

Op zaterdag 23 april 2016 is in het Natuurmuseum te Nijmegen de uitslag bekend gemaakt van de natuurfotowedstrijd de Gouden Bevertak 2016 tijdens de officiële opening van de expositie van de 25 genomineerde foto's. Uitslag en expositie vormden de afsluiting van alweer de 9^e editie van de wedstrijd die de Vogelwerkgroep Rijk van Nijmegen e.o. om de twee jaar organiseert. De hoofdprijs, de wisseltrofee 'de Gouden Bevertak', is dit jaar gewonnen door Huib van Tilborg, met een prachtige actiefoto van een Havik die een Zwarte Specht heeft geslagen in Heumensoord.

Inzendingen

Voor deze wedstrijd mochten alle natuurfoto's worden ingezonden, die in de kalenderjaren 2014 en 2015 waren gemaakt binnen de grenzen van het werkgebied van de Vogelwerkgroep. De fotografen konden voor twee categorieën foto's inzenden: 'Vogels' en 'Vrij'. In totaal zijn er 168 foto's ingestuurd door 29 fotografen.

Keuze publieksjury

Leden van de Vogelwerkgroep en andere belangstellenden mochten hun stem uitbrengen op de inzendingen, die op de website van de Vogelwerkgroep gepresenteerd stonden. Die stemronde leverde 25 nominaties op en de top drie van de publieksjury in elke categorie. In de categorie Vogels eindigde Loek van der Leur op de eerste plaats met zijn foto van een Grasmus in de Tongelaar. In de categorie Vrij ging de eerste prijs naar 'Dreigende lucht in de Hatertse vennen' van Marcel Braam.

Keuze vakjury

Daarnaast heeft een vakjury zich over de genomineerde foto's gebogen om de overallwinnaar te kiezen. De vakjury bestond dit jaar uit Pauline van Marle, veelvuldig winnares van vorige edities van de wedstrijd, Paul van Hoof, ecooloog en semiprofessionele fotograaf onder andere van highspeedopnames van vleermuizen en Michel Lucas, bioloog en fotograaf met een voorliefde voor landschappen en macrofotografie.

Uit de 25 genomineerde foto's koos de vakjury zes topfoto's. Naast een top drie kende zij ook drie eervolle vermeldingen toe. Pauline van Marle en Michel Lucas, die aanwezig waren bij de uitslag, hebben hun keuze uitvoerig toegelicht. Zij waren zeer te spreken over de hoge kwaliteit van de inzendingen en de aanwezigen waren op hun beurt zeer te spreken over de gevarieerdheid van de keuze van de jury. Behalve actiefoto's vielen ook landschaps- en macrofotografie in de prijzen en wat onderwerpen betreft, ging het om vogels, insecten, zoogdieren en landschappen. Een mooie mix van wat de natuurfotografen in onze regio te bieden hebben.

De jury roemde de winnende foto van de Havik om de sfeer en compositie, maar ook om het verhalende karakter. Of, zoals zij het zelf zo mooi verwoordden: *"Het licht is zacht, het zachte groen van de lente en toch contrastrijk door de boomtak en de vogels die onze blik trekken. De spiedende blik van de Havik, de geslagen jonge Zwarte Specht tezamen met het zachte groen geven informatie dat deze foto in het voorjaar is gemaakt en dat*

de Havik waarschijnlijk zelf jongen heeft die gevoed moeten worden.”

Uitslag en foto's op de website

Op de site van Vogelwerkgroep zijn de overige winnaars van de Gouden Bevertak, de 25 genomineerde foto's en het volledige juryrapport te bekijken. Zie www.vogelwerkgroepnijmegen.nl onder de menuoptie 'fotowedstrijd'.

Expositie in het Natuurmuseum

De 25 genomineerde foto's, met daarbij de winnende foto's, zijn tot september 2016 te bezichtigen in de tentoonstelling in het Natuurmuseum. Het is zeker de moeite waard om de foto's daar te gaan bekijken. Ze zijn bijzonder mooi en vakkundig afgedrukt door onze sponsor Foto Verweij!

Leden van de Vogelwerkgroep hebben gratis toegang tot het museum voor het bekijken van de tentoonstelling. Bij de balie van het Natuurmuseum beschikt men over een ledenlijst.

Tot slot: oproep tot discussie

Marcel Braam en ondergetekende, de organisatoren, hebben weer met veel plezier de fotowedstrijd georganiseerd. We hebben het aantal deelnemende fotografen, de kwaliteit van de inzendingen, het enthousiasme om stemmen uit te brengen, enthousiasme en keuzes van de vakjury en samenwerking met onze sponsors Foto Verweij en het Natuurmuseum als positief en belonend voor ons werk ervaren.

Maar er zijn ook kanttekeningen te plaatsen. We maken ons zorgen over het draagvlak voor de wedstrijd bij de leden van de Vogelwerkgroep. De belangstelling voor de uitslag vanuit de Vogelwerkgroep was matig; er leken bovendien meer niet-leden dan leden bij de uitslag te zijn en ook waren niet alle (prijswinnende) fotografen aanwezig. Daarnaast vingen we signalen op dat de wedstrijd 'niet meer leeft' onder de leden van de Vogelwerkgroep. We willen daarom op korte termijn in gesprek over of en hoe nu verder. Ideeën, voorstellen en tips zijn welkom: info@vogelwerkgroepnijmegen.nl.

Winnaar Gouden Bevertak 2016

Foto: Huib van Tilborg

Digitale avifauna gereed

Erik van Dijk

Het werkgebied van onze vogelwerkgroep is groot. Volgens sommigen misschien wel te groot. Misschien heeft het daarom zo lang geduurd totdat voor dit imposante werkgebied een eigen avifauna gepubliceerd werd. Wellicht waren we de laatste grote vogelwerkgroep in Nederland zonder eigen avifauna en het tijdperk van papieren avifauna's ligt inmiddels achter ons; daar kun je eigenlijk niet mee aankomen. De eerste avifauna van het gehele werkgebied van Vogelwerkgroep Rijk van Nijmegen en omstreken is alleen online als website verschenen.

Dynamisch document

De werkzaamheden konden in maart 2016, na vijf schrijfwinters, worden afgerond. Eigenlijk voorlopig afgerond, want het mooie van een digitale avifauna is dat hij nooit echt af is. Als er een nieuwe zeldzaamheid gespot wordt, zal hiervoor een nieuwe tekst worden geschreven. Ook zullen nieuwe waarnemingen van zeer zeldzame soorten of eerste broedgevallen worden toegevoegd. Kortom, de digitale avifauna wordt een dynamisch document. Zo dynamisch, dat tijdens het schrijven van dit artikel een soorttekst van de Zwartkoprietzanger voorrang moest krijgen. Deze soort, op 21 april 2016 in de Ooijse Graaf gevangen, was niet alleen nieuw voor het werkgebied, maar voor heel Nederland.

Beschrijving werkgebied

Het werkgebied bestrijkt een oppervlakte van 1.212,69 km². Dat is iets kleiner dan de provincie Utrecht en ongeveer een kwart van de provincie Gelderland. Het gebied wordt gedomineerd door de stroomdalen van de Waal en de Maas. In deze stroomdalen liggen rivierduinen, komgronden, oeverwallen en

relicten van de ijstijd. Het hele werkgebied is zeer sterk door de mens beïnvloed. Rivieren werden ingeklemd tussen dijken en de vaargeul werd diep gehouden door kribben. Veel rivierduinen zijn in het verleden afgegraven. Moerassen als de Koningsvennen werden ontwaterd. Het kwelmoeras aan de voet van de vloedvlakte van de gletsjer werd doorkliefd door het Maas-Waalkanaal. Grote diepe waterplassen ontstonden langs de Waal en de Maas als resultaat van zand- en grindwinning. Het land werd ontwaterd om het met tractoren te kunnen bewerken. Veel biodiversiteit is verloren gegaan, maar niettemin blijft het een gebied met zeer veel variatie aan biotopen en daarmee aan vogelsoorten. Bijna alle biotopen die je in het binnenland kunt vinden, kun je aantreffen in het werkgebied van Vogelwerkgroep Rijk van Nijmegen en omstreken.

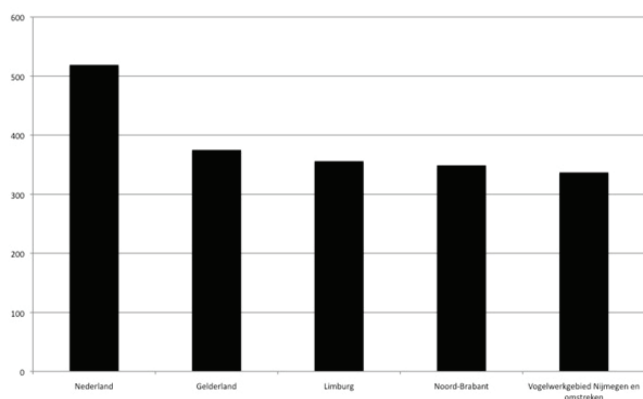
Soorten

Inheemse soorten

De avifauna behandelt 421 soortteksten. In het werkgebied zijn 337 inheemse vogelsoorten waargenomen. Bij 18 vogelsoorten zijn in totaal 28 aanvullende ondersoorten geconstateerd.

De 337 soorten zijn natuurlijk lang niet allemaal even algemeen. Liefst 108 vogelsoorten dragen de kwalificatie dwaalgast. De overige 229 vogelsoorten hebben een voorkomen van zeer algemeen tot zeer schaars doch regelmatig.

Onderstaande tabel laat zien dat de diversiteit in vogelsoorten vergelijkbaar is met die van een grote provincie.

Uitheemse soorten

Van de tachtig uitheemse soorten die in de afgelopen decennia in het werkgebied gezien zijn, zijn er gelukkig maar twaalf die een duurzame broedpopulatie hebben ontwikkeld.

Beschikbare gegevens

Het werkgebied is relatief goed onderzocht

Het werkgebied is niet alleen groot en divers, het is ook relatief goed onderzocht. Naast reguliere vogelaars uit de omgeving hebben de aanwezigheid van de faculteit Biologie aan de universiteit van Nijmegen en de daardoor aangetrokken soortorganisaties als SOVON en groene onderzoeksbureaus bijgedragen aan een heel hoge dichtheid aan vogelaars. Het werkgebied kent daardoor waarschijnlijk samen met Wageningen de hoogste dichtheid aan vogelaars in Nederland.

Historie VWG-archief

Voor het werkgebied was tot in de jaren negentig sprake van een papieren archief voor waarnemingen uit het werkgebied. Het schrijven van Vogels van de Ooypolder, Vogels van de Grote Rivieren en Vogels van het Land van Cuijk hebben hieraan bijgedragen. Medio jaren negentig zijn de interessantere waarnemingen uit het papieren archief door vele handen in Excel Paradox geklopt om de waarnemingen toegankelijker te maken. Archiefbeheerders uit het verleden waren ach-

tereenvolgens Peter Brouwer, Roland Zollinger en Erik van Winden.

Vanaf 2005 werd een werkgroepscherm van Waarneming.nl het invoerportaal voor het digitale archief van de Vogelwerkgroep Nijmegen. Eind 2006 is het digitale archief met 80.000 waarnemingen door Erik van Dijk omgezet naar een formaat dat geëxporteerd kon worden naar Waarneming.nl. Hiermee kwamen de krenten uit het archief voor iedereen digitaal beschikbaar. Vanaf 2005 maakten in rap tempo meer waarnemers gebruik van Waarneming.nl en groeide de omvang van het archief enorm. Niet alleen nieuwe waarnemingen kwamen erbij; menig notitieboekje met historische waarnemingen werd ook aan Waarneming.nl toevertrouwd en daarmee aan het regionale archief. Eind 2015 bestond het archief uit 1.500.000 waarnemingen.

In 2006 gingen voor het eerst stemmen op om een avifauna voor het hele werkgebied te maken. Remco Wester heeft hiermee in 2007/2008 als eerste een start gemaakt. Hierbij heeft hij met name voor zeldzame soorten veel aanvullingen gemaakt op het bestaande archief door interviews met oudgedienden. Ook heeft hij op basis van dit doorvragen talloze waarnemingen een preciezere locatie of omschrijving gegeven. Deze avifauna is nooit verder gekomen dan het conceptstadium. Toch is bij het tot stand komen van deze avifauna dankbaar gebruik gemaakt van de verzamelde en gecorrigeerde informatie.

Tellingen

Talloze vogelaars uit het werkgebied hebben bijgedragen aan heel veel telwerk. Atlaswerk, BMP, MUS, PTT, riviertellingen en wintervogels van het Land van Cuijk. Monumentale reeksen zijn de broedvogeltellingen in de Ooipolder, Duffelt en de uiterwaarden van de

Waal. Hier worden al sinds 1994 de schaarse en zeldzame broedvogels gebiedsdekkend geteld. Het broedsucces van de roofvogels in het Reichswald wordt onder leiding van Gerard Müskens en Johan Thissen al sinds 1974 gemonitord. Deze reeks startte vlak na het dieptepunt van de roofvogelstand door de DDT-crisis. Een andere interessante telling was van Fred Hustings, die in de jaren tachtig twee jaar op rij de wintervogels in de gehele gemeente Nijmegen telds. Het toeval wil dat een van deze winters zacht was en de andere heel streng. Dergelijke telresultaten gaven een fantastisch inkijkje in het effect van de strengheid van de winter op de aanwezigheid van wintervogels. In de avifauna wordt regelmatig naar de resultaten van dit soort tellingen verwezen.

Bronnen

Bij het schrijven van de avifauna's hebben de auteurs vele bronnen gebruikt. Veel bronnen waren soortspecifiek, maar de volgende bronnen zijn in veel soortteksten meegenomen.

Landelijke bronnen:

1. Avifauna van Nederland deel : (1999)
2. Avifauna van Nederland deel : (2001)
3. Atlas van de Nederlandse broedvogels (2002)
4. Vogeltrek over Nederland (2002)

Regionale bronnen:

1. Het vogelrijk van Nijmegen (1916-1921)
2. Vogels van de Grote Rivieren (1979)
3. Vogels van de Ooypolder (1985)
4. Vogels in het Land van Cuijk (2001)
5. Avifauna van Limburg (2006)
6. Die Vögel der Düffel im Kreise Kleve (1985)
7. Die Brutvögel Nordrhein-Westfalens (2013)
8. Data broedvogelinventarisaties Gelderse Poort (1990-2015)
9. Data broedvogelkarteringen provincie Lim-

burg (1993, 2005-06, 2013-14)

10. Voorlopige verspreidingskaarten Atlas-project Vogelatlas (2015)
11. VWG - archief werkgroepscherm Waarneming.nl en papieren archief
12. www.waarneming.nl
13. Integrale telling van wintervogels in Nijmegen in januari 1984 en 1985
14. Broedvogels in het Rijk van Nijmegen e.o.: De broedvogelatlassen 1973-77 en 1998-2000 vergeleken

De eerste regionale bron is het artikel van Professor Oomen die in 1981 beschreef hoe de avifauna er rondom Nijmegen uitzag in zijn jonge jaren. Dit was nu liefst 100 jaar geleden. Het is een zeldzame bron die in de avifauna veel soortteksten van waardevol historisch perspectief voorzag.

Werkwijze avifauna

Bij het schrijven van de avifauna zijn in de eerste stap soortteksten geschreven voor de Strandleeuwerik, de Boomleeuwerik en het Smelleken door respectievelijk Sjaak van den Berg, Fred Hustings en Erik van Dijk. De drie schrijvers, kozen geïnspireerd door andere avifauna's, voor een eigen opzet van de teksten. Uiteindelijk is op basis van deze drie formats een standaardformat opgesteld dat voor alle soortteksten is gehanteerd. Hierbij werden drie varianten gehanteerd: één voor dwaalgasten, één voor niet standhoudende zeer zeldzame exoten en één voor alle andere vogels.

Vervolgens is er een claimlijst gemaakt met alle ooit in het werkgebied aangetroffen vogelsoorten. Het schrijfproces voor een soorttekst bestond vervolgens uit zeven stappen:

1. Claimen van de vogelsoort door de schrijver.
2. Schrijven van de soorttekst. Deze stap

bestond uit een analyse van de waarnemingen in het archief, het raadplegen van beschikbare bronnen en het uiteindelijk schrijven van de tekst.

3. Reviewen van de concept soorttekst. In deze stap werd de soorttekst zowel redactioneel als inhoudelijk beoordeeld. Fred Hustings heeft de bulk van de algemene soorten gereviseerd. Justin Jansen en Erik van Dijk hebben de schaarse soorten, dwaalgasten en exoten gereviseerd.
4. Herschrijven van concepttekst door de schrijver tot een definitieve tekst.
5. Redactionele controle door Sjak Gielen.
6. Publiceren in HTML in het werkgroepscherm op Waarneming.nl door Erik

van Dijk.

7. Laatste controle online van de soorttekst door Sjak Gielen.

Het team

Deze digitale regionale Avifauna van de vogels van het werkgebied van de VWG Rijk van Nijmegen e.o. is een coproductie van een groep mensen.

Het initiatief tot het schrijven is in 2011 genomen door Erik van Dijk en Sjak Gielen. Al snel sprong Fred Hustings enthousiast op de trein. Deze passagier heeft een doorslaggevende invloed gehad op het slagen van het initiatief. In totaal hebben meer dan vijftien enthousiaste vrijwilligers gewerkt aan het realiseren van de digitale avifauna.

Onderstaand overzicht geeft de rollen en de betrokkenen.

Schrijvers:	Sjak Gielen, Peter Brouwer, Fred Hustings, Erik van Dijk, Justin Jansen en Rob Gorissen.
Gastschrijvers:	Sjaak van den Berg, Jildert Hijlkema, Peter Hoppenbrouwers, Jan Jacobs, Jochem Kühnen, Marijn Nijssen, Kees Schreven, Jeroen Nagtegaal, Vincent Sanders, Bram Ubels en Remco Wester.
Feedback teksten:	Fred Hustings, Justin Jansen en Erik van Dijk
Content manager:	Sjak Gielen
Lay-out en opmaak binnen Waarneming.nl:	Erik van Dijk
Fotoredactie:	Erik van Dijk in samenwerking met de schrijvers
Eindredactie:	Erik van Dijk, Sjak Gielen en Fred Hustings

De toekomst

Soortbeschrijvingen zullen in de toekomst wanneer nodig worden geactualiseerd. Dit zal in de nabije toekomst voornamelijk dwaalgasten betreffen. Hiervoor zijn Jeroen Veeke en Erik van Dijk de trekkers.

Ongetwijfeld zullen er onjuistheden of tekortkomingen in de teksten worden aangetroffen. We stellen het zeer op prijs als correcties en aanvullingen gestuurd worden naar avifauna@vogelwerkgroepnijmegen.nl.

Waarnemingenoverzicht

Februari - juni 2016

Na een zachte winter komt het voorjaar maar moeizaam op gang. Toch blijken veel zomersoorten iets eerder dan normaal uit hun winterverblijf terug te keren. In het eerste deel van dit overzicht, dat betrekking heeft op de maanden februari, maart, april en mei, komen de fenologiesoorten aan de orde. Daarna worden de overige soorten besproken. Er komt weer veel mooi langs, met een (waarschijnlijk) nieuwe regio-soort en als absolute klapper een nieuwe soort voor Nederland.

Jaap Brinkman

Van de zomervogels is de **Kleine Plevier** als eerste terug. Op 7 maart wordt hij gezien bij Beugen - De Vilt. Vanaf half maart worden ze op meer plaatsen gezien, bijvoorbeeld in een echte pioniersbiotoop bij Beers. De eerste **Zomertaling** dient zich, in lijn met het meerjarig gemiddelde, op 14 maart aan in de Ooijpolder, bij de Tiengeboden. Drie weken later worden er hier elf geteld. Op 29 februari wordt de eerste **Gele Kwikstaart** geclaimd. Dit zou een extreem vroeg exemplaar zijn; vorig jaar duurde het meer dan een maand langer voor we de eerste konden bijschrijven. Dit jaar zijn ze duidelijk eerder uit hun winterverblijf vertrokken, want vanaf 16 maart volgen waarnemingen van Gele Kwikken elkaar in hoog tempo op. De duinachtige strook land tussen de Waal en het Grote Grindgat bij Weurt blijkt een geliefde pleisterplaats. In de tweede

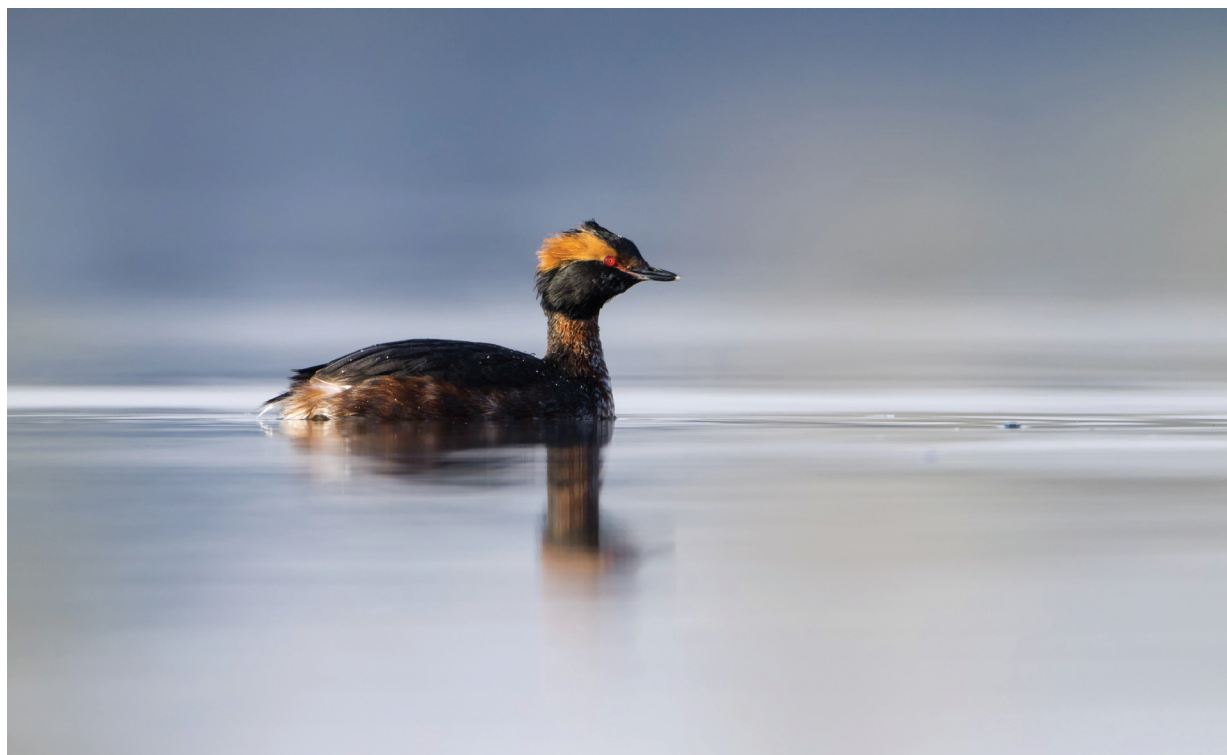
helft van april worden er hier soms wel twintig aangetroffen. In zo'n groep treft een waarnemer ook een **Engelse Kwikstaart** (de variant met gele kop) aan. Ook de donkerkoppige variant, de **Noordse Kwikstaart**, wordt hier eind april gezien. Tegelijkertijd zijn er bij plas 7 van de Kraaijenbergse Plassen (KBP) tot wel vijf exemplaren ter plaatse. De Noordse variant trekt op 6 mei in grote aantallen over. Boven de telpost op de Hamert worden er die dag 135 geteld. De daaropvolgende dagen komen ze opnieuw door, zij het in veel geringere aantallen. We blijven nog even bij de kwikstaarten: de "echtheid" van een **Rouwkwikstaart** levert nogal eens discussie op. Het voorkomen van hybriden Rouw x Witte en kleurafwijkingen bij de Witte Kwikstaart maakt determinatie niet eenvoudig. In deze periode zijn waarnemers acht keer voldoende zeker van hun zaak om een Rouwkwik in te voeren zonder vraagteken.

'Heel vroeg' is ook een terechte kwalificatie voor de eerste **Boompieper** die op 12 maart op de Mookerheide wordt geclaimd. Vorig jaar kwam de eerste melding van deze soort pas op 2 april. De **Zwartkop** laat zich ook in de winter bij ons zien en hoort dus eigenlijk niet thuis in dit deel van het overzicht. Een zingend exemplaar op 11 maart wordt desondanks als lentebode verwelkomd. Het vrouwtje dat in december langere tijd in een tuin in Elst verbleef, duikt daar op 31 maart opnieuw op. Zwaluwen laten dit jaar niet lang op zich wachten. Op 19 maart wordt een **Boerenwaluw** gesignaleerd bij Oosterhout en een dag later komt

bij Lent de eerste **Oeverwaluw** langs. Het is daarna wel een week wachten op de volgende. Op de **Huiswaluw** moeten we meestal wachten tot april, maar dit jaar is hij al op 27 maart terug in Grave. De eerste zingende **Fitis** wordt dit jaar op 22 maart gehoord bij de Hatertse Vennen in Wijchen. Later in het voorjaar is bij Milsbeek een hybride Fitis x Tjiftjaf aanwezig. In de zang van deze vogel zijn beide soorten duidelijk te herkennen. De heldere zang van de **Blauwborst** klinkt vanaf 26 maart onder meer bij de Bredelaarse Zeeg in Huissen. De eerste doortrekkende **Beflijster** vliegt op 28 maart over de Hamert. Op die locatie zijn later gedurende enkele dagen tot maximaal dertien exemplaren aanwezig. Ook bij het Grote Grindgat in Weurt zijn enige tijd meerdere vogels te vinden. De (voorlopig) laatste Beflijster wordt op 9 mei in de Millingerwaard gezien. De **Bonte Vliegenvanger** is bijna twee weken vroeger terug dan vorig jaar. Op 28 maart is al een vogel present bij Siebengewald. Ook de **Gekraagde Roodstaart**

is er dit jaar vroeg bij: op 31 maart komt de eerste melding van de Hunnerberg in Nijmegen. Een dag eerder vliegt een **Visarend** langs bij Beek-Ubbergen en dat mag een normale eerste datum genoemd worden. In Cuijk krijgt een doortrekkende vogel niet echt een warm welkom als het achtereenvolgens een Kleine Mantelmeeuw, een Scholekster en een Slechtvalk in zijn kielzog weet.

De eerste **Visdief** meldt zich op 5 april bij de KBP. Negen dagen later volgt de **Zwarte Stern** bij het Grote Grindgat. Begin mei wordt hier een foeragerende groep van meer dan honderd vogels geteld. Flinke groepen zijn ook te zien boven de Oude Waal en in de Millingerwaard. Bij de Kaliwaal treft een waarnemer een stuntvlieger aan. Een stern die ondersteboven vliegend water omhoog spuit, weet hij op foto vast te leggen. Het Westmeerven op de Hamert is op 3 april het toneel voor de eerste, tamelijk vroege **Koekoek**. De **Boomvalk** lijkt elk jaar vroeger terug te keren. Op

Kuifduiker, 14 april 2016, KBP 9

Foto: Dennis Stronks

6 april wordt de eerste gezien bij Molenhoek; dit is een week eerder dan vorig jaar en ook toen gold die waarneming als erg vroeg. Eind april vliegen er tegelijkertijd zes boven de Hamert; in de Ooijpolder wordt later een groep van acht van deze valken gezien. Ook vroeg terug is de **Grasmus** die op 2 april bij Nieuw Bergen wordt gespot. Hij is de eerste in een lange reeks zangvogels die begin april weer ons gebied komen bevolken. Zowel de **Braamsluiper** op 7 april bij Beers als de **Rietzanger** die dezelfde dag in de Millingerwaard wordt aangetroffen is bijna een week eerder dan vorig jaar. Een dag later volgt de **Fluiter**; bij de Bergerheide wordt zijn kenmerkende zang het eerst gehoord. Zeker in vergelijking met 2015 zijn er dit jaar opmerkelijk weinig meldingen van deze soort, die juist vanwege zijn aparte geluid toch nauwelijks te missen is. Veel minder opvallend is de zang van de **Grauwe Vliegenvanger**. De eerste, die op 8 april bij Boxmeer wordt gevonden, komt als extreem vroeg in de boeken. Hierbij moet worden aangetekend, dat de tweede waarneming pas veertien dagen later volgt. Op 9 april volgt de **Tuinfluiter**; vanaf zo'n tien dagen later wordt deze soort op veel meer plaatsen gehoord. Met een melding uit de Millingerwaard is nu ook de **Sprinkhaanzanger** weer terug. Ook deze soort lijkt dit jaar minder te worden gehoord. De Vortumse Bergen heeft op 9 april de primeur van de geweldige zang van de **Nachtegaal**. Begin mei noteert een sportieve waarnemer: "minimaal tien uit volle borst zingend, verspreid rond het Reindersmeer. Dit maakt hardlopen nog een stuk leuker". Net als vorig jaar gedraagt de **Kleine Karekiet** zich atypisch: de eerste zingt langs de KBP bij Linden op 17 april en dat is tamelijk laat voor deze soort. De **Gierzwaluw** houdt zich wel aan de kalender: op 12 april is die weer present, twee dagen eerder dan de afgelopen drie jaar.

Van de soorten die doorgaans wat later terugkeren, is het **Paapje** vanaf 19 april present op de Hamert. Twee dagen later dient de eerste **Zomertortel** zich aan bij Boxmeer. Ruim een week later worden ze ook aangetroffen bij onder meer Haps, Vierlingsbeek, landgoed De Tongelaar, de Hamert en in de Millingerwaard. Een totaal van slechts zestig waarnemingen geeft helaas opnieuw aan dat het niet goed gaat met deze prachtige duif. Op 28 april laat de **Wielewaal** zich horen bij De Tongelaar. Als altijd verkiest deze vogel het zuidelijk deel van ons werkgebied. Op 30 april komt de eerste **Bosrietzanger** uit Haps en direct daarna wordt op veel meer plaatsen Brandnetel-vegetatie ineens een stuk interessanter. Op Bevrijdingsdag heeft de Looierheide de eerste **Nachtzwaluw**. Op de Hamert en wijde omgeving en rond Malden-Molenhoek bezorgt deze soort menig vogelaar een extase-moment. De **Spotvogel** sluit de rij van zomergasten: op 7 mei laat de eerste een iets afwijkende zang horen. Op basis van een geluidsopname komt de vogel toch als "gewone" Spotvogel in de analen.

In de categorie bizarre waarnemingen valt een **Knobbelzwaan** die zich heeft doodgevlagen in een afrastering voor schapen bij een dierenartsenpraktijk! Dit overzicht neemt ook nog een staartje van de winter mee en dus mogen we vermelden dat er begin februari bij Westerbeek nog een groep van zo'n zeventig **Kleine Zwanen** aanwezig was. Bij Ledeacker vliegen op 3 februari negen **Wilde Zwanen** over. Van deze soort zouden op 12 maart nog twee stuks op het Reindersmeer zijn gezien. Ook zijn er begin februari natuurlijk nog flinke aantallen ganzen. Bij Heijen worden dan zo'n 3.000 **Toendrarietganzen** geteld. Vanaf half maart houden de toendra's het bij ons voor gezien. Individuele vogels die daarna nog wor-

den gemeld, zijn vaak de kneusjes. Maar ook hier zijn weer uitzonderingen: in mei wordt bij Milsbeek een op het oog puntgave vogel aangetroffen die ook prima blijkt te kunnen vliegen. De waarnemer vraagt zich terecht af waarom zo'n beest hier blijft hangen. De **Kolgans** wacht op beter weer aan de noordkant van de Waal. Begin februari wordt het totaal van de Oosterhoutse Waard en de Loenense Buitenpolder op 5.000 geschat. Eind maart zijn er bij Bemmelse nog 200 ter plekke. Veel verrassender is een **Rotgans** die op 10 april in een groepje Aalscholvers komt overvliegen bij de telpost bij het Pikmeeuwenwater op de Hamert. Voor de telpost betreft dit de eerste waarneming ooit! In het zuidelijk deel van ons gebied is de **Casarca** een vaste, maar schaarse klant. Half februari worden er tien gezien bij de Eckeltse Beek. Incidentele meldingen komen uit de Millingerwaard en van de Kerkdijk in de Ooijpolder. De **Bergeend** is in februari met 33 dieren weer nadrukkelijk aanwezig in de Lingeplasjes bij Bemmelse. Meer dan twintig vogels worden ook gezien op de Hamert, bij Batenburg en bij Winssen. Op 9 en 10 februari houdt een paartje **Krooneend** zich op tussen Wilde - en Kuifeenden op KBP8. Een late **Pijlstaart** is begin mei nog ter plaatse op het Nieuwe Heerenven bij de Hamert. Van de **Tafeleend** zijn er in februari 200 aanwezig op het Grote Grindgat. Via Waarneming.nl wordt voor deze soort onderzoek gedaan naar de verhouding man/vrouw. De indruk bestond dat er veel meer mannen dan vrouwen werden gezien van deze eend die sterk in aantal afneemt. De eerste resultaten bevestigen dit beeld: in Nederland is 71% van alle waargenomen Tafeleenden van het mannelijk geslacht. Een verklaring voor dit opmerkelijke fenomeen is nog niet gevonden. De bekende **Witoogeend** van Grave laat zich in deze periode alleen zien op 17 en 18 februari. Het mannetje **Topper** dat op de laatste dag van de

vorige periode wordt gevonden op het Kleine Grindgat bij Weurt is daar ook de eerste tien dagen van februari, steeds in gezelschap van Kuifeenden. Van de vaste wintergasten is de **Brilduiker** tot eind april op veel plekken te vinden. Op 17 februari worden er op KBP5 maar liefst 27 geteld. Op 17 mei volgt nog een melding van een achterblijvend mannetje in de Gendtse Polder. Het **Nonnetje** is tot eind maart in kleine aantallen te vinden. Van de **Grote Zaagbek** komen in de gehele maand april nog incidentele meldingen. Tegelijk met de grote groep Brilduikers zijn er op KBP5 in totaal 22 aanwezig. Opnieuw kan de **Middelste Zaagbek** worden genoemd. Van 22 tot 25 maart zwemmen twee mannetjes en een vrouw op de Bisonbaai en op 30 april wordt een vrouwtje ontdekt in de Bemmelse Polder. Heel leuk is ook de vondst van een prachtig gekleurd mannetje **Eider** op 4 mei op de Waal bij Bemmelse.

Over de **Ijsduiker** die onverwacht lang bleef hangen, hebben we in de vorige Mourik uitgebreid geschreven. Ook in deze periode is ze niet te negeren. En ook nu blijft ze pendelen tussen de Bisonbaai en de Bemmelse Polder, afgewisseld met korte bezoeken aan onder meer de Kraaienhof. Wat ook niet is veranderd, is het gedrag: ook nu blijkt ze vaak lange tijd onvindbaar, om dan weer onverwacht ergens (letterlijk) boven water te komen. Al in februari weet de vogel het "pleisterrecord" voor Gelderland te breken. Uiteindelijk vertrekt ze pas in mei, waarmee ze 160 dagen onafgebroken in ons werkgebied heeft gebivakkeerd. Dit record lijkt voorlopig onmogelijk te breken. De overwinterende **Roodhalsfuut** op KBP9 blijft hier tot 17 februari aanwezig. Op de Mookerplas verblijft even een tweede exemplaar. Tussen 12 en 23 april kan een **Kuifduiker** maar moeilijk kiezen tussen plas 7 en 9 van de KBP. De **Geoorde Fuut** is te vinden

op het Reindersmeer en in februari ook op de KBP. Half april worden er twee tot vijf geteld op de Bisonbaai en in mei volgen nog meldingen uit de Ooijpolder en De Vilt. Op basis van foto's kan op 11 maart op KBP7 een **Grote Aalscholver** worden ontmaskerd tussen zijn gewone soortgenoten. De **Roerdomp** moet het in deze periode doen met slechts zeven waarnemingen; ze komen uit de Millingerwaard, de Ooijse Graaf, Bemmelen en de KBP. Een vroege **Lepelaar** is al op 28 februari terug in de Liendense Waard bij Batenburg. Op 7 mei zijn hier acht vogels present. In de Kaliwaal (Ooijpolder) zijn later maximaal zes dieren ter plaatse. De **Zwarte Ooievaar** komt vijf keer voorbij, meestal overvliegend, zoals op 9 maart boven Nationaal Park Maasduinen. Een **Purperreiger** vliegt op 8 april op uit het riet bij Linden. Op 3 mei wordt er een ontdekt in het Nieuwe Heerenven; deze vogel blijft hier een paar dagen, maar laat zich vaak lastig zien. De overige meldingen van Purpers zijn allemaal

van overvliegers, waarvan er één een korte tussenlanding maakt bij het Zwanenbroekje in de Ooijpolder. Bij Beugen is half april een **Kleine Zilverreiger** te zien. Begin mei is er ook enkele dagen een bij Well en vliegen er drie over de Hamert. Een nieuwe regio-soort is voor velen de **Ralreiger** die van 16 tot 19 mei bij Afferden wordt gezien. Slechts eenmaal eerder, nu bijna veertig jaar geleden, komt deze prachtige geelbruine reiger in onze archieven voor. In 1978 werd er een bij de Oude Waal aangetroffen, maar vanwege onvoldoende bewijs is deze waarneming toen niet geaccepteerd (voor de volledigheid: de vogel van 2016 is officieel nog in behandeling bij CDNA). Van de herkansing wordt gretig gebruik gemaakt; de reiger wordt maar liefst 214 keer ingevoerd. En wie naar Afferden afreist, wordt niet teleurgesteld want de reiger laat zich meestal heel fraai bewonderen. Enkele waarnemers zijn getuige van een "gevecht" met een grote kikker dat zeker twintig minuten duurt. Niet

Witwangstern, 14 mei 2016, Millingerwaard

Foto: Vincent Sanders

verwonderlijk dat de vogel het na zo'n maaltijd een poosje rustig aan doet.

De **Zeearend** laat zich deze periode "slechts" twaalf keer zien, meestal overvliegend boven de Millingerwaard of de Hamert. Een waarneming van een **Rode Wouw** gaat haast altijd gepaard met enthousiaste opmerkingen. Deze periode is het zo'n 150 keer raak, waarvan de eerste op 10 februari bij Boxmeer. Ook de **Zwarte Wouw** wordt veel ingevoerd, maar de 77 meldingen van 22 april hebben allemaal betrekking op één vogel! De **Bruine Kiekendief** kent een topdag op 8 mei als er gedurende de ochtend zestien boven de Hamert worden geteld. De **Blauwe Kiekendief** is hier overwegend wintergast. Toch komen er begin mei nog meldingen van overvliegers binnen. De **Grauwe Kiekendief** kan negen keer worden aangekruist. Half april wordt op de Hamert een foeragerend mannetje gefotografeerd. De **Wespendief** blijft een lastig te determi-

neren soort, vooral als de zichtafstand groot is. Op 3 mei is de eerste aanwezig boven de Ooijse Graaf. De meeste meldingen komen daarna uit het zuidelijk deel van het gebied. Het **Smelleken** komt deze periode zeventien keer voorbij, meestal op volle snelheid. Ook de **Roodpootvalk** is in het veld vaak lastig te onderscheiden. Begin mei zouden zich twee exemplaren ophouden in een groepje Boomvalken bij Nieuw Bergen, maar niet alle aanwezige waarnemers zijn overtuigd. Een paar dagen later kan een overvliegende vogel boven de Hamert worden gefotografeerd. Weer een week later volgen meldingen uit Rijkevoort, de Hatertse Vennen en de Ooijpolder. Opnieuw een zeer teleurstellend jaar voor de **Kwartel** met nog geen tien waarnemingen uit Groesbeek, Overloon, de Hamert en een nachtelijke overvlieger boven Nijmegen. De **Waterral** laat zich in moerassige biotopen nog goed horen. Dat geldt helaas niet voor het **Porseleinhoen**. Half april wordt er

Baardman, 9 april 2016, KBP - Linden

Foto: Jeroen Veeken

een gehoord in de Ooijpolder, een maand later wordt er nog een mogelijk exemplaar gemeld in de Millingerwaard en daarmee is de koek alweer op. Het zwaartepunt van de voorjaarsstrek van de **Kraanvogel** valt eind februari. Dan vliegen groepen tot 150 vogels over het Limburgse deel van ons gebied. Rond 10 maart komen nog groepjes van dertig tot honderd Kranen over de Mookerheide en de Hamert. Eén waarnemer is wel heel creatief om de soort op zijn lijst te krijgen als hij meldt: “door mijn moeder gespot. Ze liet me het geluid horen door de telefoon. Dat telt toch ook?”

De **Kluut** is op 3 maart vroeg aanwezig in de Liendense Waard, de belangrijkste hotspot voor deze soort. In mei worden hier zeker tien bezette nesten geteld. Vanaf 12 maart zijn ze ook terug in de Lingeplasjes. Deze vogels broeden waarschijnlijk aan de andere kant van de Linge, in het werkgebied van VWG

Arnhem. Ook bij de KBP zijn broedpogingen vastgesteld. Een paartje **Steltkluut** zit van 4 tot 6 mei in het Nieuwe Heerenven. Het zijn ongetwijfeld de vogels die resideren in het nabijgelegen Klein-Vink, dat echter net buiten ons werkgebied valt. De **Bontbekplevier** is op 19 maart met een groepje present bij Batenburg. Vanaf dat moment zijn altijd wel ergens Bontbekken te vinden. Een **Goudplevier** is op 20 februari ter plaatse bij de Eckeltse Beek. Daarna moeten we wachten tot de tweede helft van maart als er meerdere malen overtrekkende vogels worden gezien of gehoord. Bij Milsbeek zijn er dan even 26 aan de grond. Deelnemers aan de Big Day op 8 mei weten bij Afferden een exemplaar te vinden. Een **Zilverplevier** wordt op 26 maart gehoord bij de Hamert en op 12 april gezien bij Weurt. Half mei is er een te bewonderen op het Nieuwe Heerenven. De **Bonte Strandloper** dient zich half maart met tien vogels aan in de Liendense Waard. In de Millingerwaard is op 3

Oehoe, 14 maart 2016, Millingerwaard

Foto: Vincent Sanders

mei een foeragerende **Kanoet** aanwezig. Een **Kleine Strandloper** met een disfunctionerende rechterpoot zit op 4 mei langs de Kerkdijk in de Ooijpolder en de even kleine **Temmincks Strandloper** is begin mei twee dagen aanwezig op het Nieuwe Heerenven en later bij de Eckeltse Beek. Later die maand is Resen nog aan de beurt. Bij Aijen wordt eind april een **Krombekstrandloper** gevonden; half mei zit een kleurringdragend exemplaar anderhalve dag in de Liendense Waard. Op 17 mei wordt bij Lent een **Drieteenstrandloper** gezien. Een **Kemphaan** zit half maart langs de Kerkdijk en een paar dagen later zijn er elf in de Liendense Waard. Het Nieuwe Heerenven troeft over met twaalf vogels in april. De karakteristieke baltsroep van de **Houtsnip** wordt begin mei gehoord boven de Hamert. De lente begint pas echt als de **Grutto** roept. De eerste is op 25 februari terug in Oosterhout en een dag later zijn de Lingeplasjes aan de beurt. Half mei zijn er hier zeventig

en bij Batenburg worden er tot zestig geteld. Dit jaar mogen we opnieuw niet klagen over het aantal **Regenwulpen**. Begin april wordt er een aangetroffen in een groepje Wulpen in de Erlecomse Waard en later die maand verblijft een groep van vijftien langere tijd op verschillende locaties in de buurt van Batenburg. Met ruiters worden we minder verwend. Een **Zwarte Ruiter** is in maart even gezien in de Leemput bij Milsbeek. Het nieuwe Heerenven is, ook maar heel even, goed voor acht vogels. De **Groenpootruiter** weet onder meer het plasdrasgebied langs de Kerkdijk te waarderen. Opmerkelijk is dat groepjes van meer dan zeven **Bosruiters** alleen op Bevrijdingsdag worden gezien. In de Maasduinen zijn er dan acht, zeventien worden er geturfd in het Nieuwe Heerenven en in de Liendense Waard stopt de teller pas bij 24 vogels! Een **Steenloper** meldt zich op 29 april bij Aijen, blijft daar drie dagen en krijgt de laatste dag gezelschap van een tweede exemplaar. Half mei is

Velduil, 18 maart 2016, Ooijpolder

Foto: Rob Zweers

er nog een waarneming bij KBP7, op vrijwel exact dezelfde plek als enkele jaren geleden.

Er wordt dit voorjaar kennelijk scherp gelet op de **Zwartkopmeeuw**. Al in februari wordt er een gevonden op KBP7. In maart volgt Balgoij en later de nabijgelegen Liendense Waard. Bij Wijchen worden er drie aangetroffen in een enorme groep Kokmeeuwen en in april zijn er meldingen uit Weurt en van de Hamert. De **Dwergmeeuw** vertoont zich even bij Weurt (tot 11 stuks) en boven KBP5, waar maar liefst zestig vogels worden geteld. Koud weer, regen en wind zijn omstandigheden die doortrekkende **Noordse Sterns** naar beneden doen komen. Dat is bijvoorbeeld eind april twee keer het geval bij KBP5 als er eerst negen en later twee vogels enige tijd foerageren. Ook boven het Grote Grindgat wordt twee keer een Noordse ontdekt tussen Visdieven en Zwarte Sterns. Een excursie van de VWG-vogelcursus naar de Millingerwaard levert een juweeltje in de vorm van een foeragerende **Witwangstern** op. Ook de volgende dag laat de sierlijke vogel zich hier nog bewonderen. Minder vrolijk worden we van het lijstje van de **Kerkuil**: niet minder dan tien meldingen hebben betrekking op verkeersslachtoffers. In Oosterhout wordt iemand weken uit de slaap gehouden door een roepende Ransuil in de tuin. De **Velduil** komt twaalf keer voorbij; in de Ooijpolder zijn zelfs even twee tegelijk aanwezig. Een **Oehoe** zorgt altijd voor opwinding, ook buiten Purmerend. Op 14 maart houdt de forse uil zich de hele dag op langs de Waal in de Millingerwaard. Later wordt de vogel teruggevonden in een tuin, maar op verzoek van de bewoners wordt dit stil gehouden. Later blijkt de vogel verdwenen en hij wordt niet meer teruggevonden. Daarmee blijft de vraag of het ging om een wild dier of een ontsnapt exemplaar onbeantwoord. Het onmiskenbare profiel en de aparte jachtwijze

van de **Bijeneter** is slechts weggelegd voor twee waarnemers die op 7 mei op de telpost van de Hamert staan. Een **Hop** komt viermaal voorbij, twee keer in Groesbeek, in Malden en in Nieuw Bergen. Op 24 en 25 april is een **Draaihals** aanwezig bij KBP - De Geest. In mei zijn er meldingen uit Mill, Hatert en Groesbeek. De **Middelste Bonte Specht** bouwt zijn leefgebied gestaag uit. Dit voorjaar wordt de soort onder meer gezien in de Hatertse Broek bij Nijmegen.

De laatste **Klapstuksters** zijn op 9 april nog in Malden en op de Hamert, hoewel er op de 20^e van die maand nog een claim volgt van een overvliegend exemplaar boven de Hamert. In mei vervangt de **Grauwe Klauwier** hem hier. De **Waterpieper** laat zich zien bij Lindend. Op slaappleaatsen zijn er soms wel vijftig vogels aanwezig. Zijn vervanger aan de kust, de **Oeverpieper**, wordt twee keer gemeld, in de Millingerwaard en bij de Leemput in Milsbeek. Tijdens een broedvogeltelling bij de Oude Waal wordt op 17 april een **Duinpieper** aangetroffen. Een week later zit er een op de Bergerheide. Meldingen van de **Witkopstaartmees** komen uit Stevensbeek, Cuijk en Elst. Het **Baardmannetje** wordt op 7 maart gehoord bij Beugen De Vilt. Een maand later zijn er drie dagen lang twee aanwezig bij Lindend. Een **Buidelmees** wordt genoteerd in de Ooijpolder, in Nieuw-Bergen en overvliegend over de Hamert. De **Europese Kanarie** zit op 6 april in Heumen en wordt later die maand zingend aangetroffen bij Beek-Ubbergen. De **Grauwe Gors** vliegt op 19 maart over de telpost op de Hamert. Een **Cetti's Zanger** zou eind maart bij de Bisonbaai zijn gehoord. Begin mei zit er in elk geval eentje in de Ooijse Graaf. De vogel is voor een team dat meedoet aan de Big Day een waanzinnig begin van de (lange) dag. Het beestje wordt nota bene gehoord vanaf de deurmat van een van de teamleden. Vanzelf-

sprekend wordt de waarneming onder embargo ingevoerd om zo de concurrentie in het ongewisse te laten. De gesmeerde ratel van de **Snor** klinkt op 8 april bij Linden en blijft daar in het vervolg van de beschreven periode te horen. Waarschijnlijk zijn er tijdelijk zelfs twee mannetjes aanwezig. We sluiten dit overzicht af met de meest sensationele soort. Die wordt op 21 april op de ringplek in de Ooijse Graaf gevangen door ons kersverse bestuurslid Bram. Nooit eerder is een **Zwart-**

koprietzanger in Nederland genoteerd en dus heeft Nijmegen een nieuwe soort voor ons land te pakken. Hulde! Na weer te zijn losgelaten, blijft het mannetje in de buurt en is hij regelmatig zingend te horen. Geen wonder dat de volgende dagen honderden twitchers uit het hele land naar de Ooijpolder afreizen. Niet dat de vogel zich laat zien, maar te horen is hij wel, bij voorkeur met behulp van een richtmicrofoon. Elders in deze Mourik meer over deze geweldige ontdekking!

Bruine Kiekendief, 1 mei 2016, Bredelaarse Zeeg

Foto: Rob Zweers

In memoriam Wilfried W.W. de Jong

Nico van der Poel

Op 11 april jl. overleed Wilfried de Jong, lid van de Vogelwerkgroep, in de leeftijd van 74 jaar. Hij was al meer dan een half jaar ziek en had aanvankelijk goede hoop met behandeling weer beter te kunnen worden. Helaas mocht het niet zo zijn.

Ik ontmoette Wilfried een jaar of acht geleden op verschillende plekken: op de ledenvergaderingen van de Vogelwerkgroep en vervolgens ook in de klankbordgroep Heiderijk, omdat hij op de Mulderskop voor Ravon en Staatsbosbeheer de hagedissen en Gladde Slangen telde. Wilfried was betrokken in dit gebied en wilde horen wat er gebeurde.

Het meest leerde ik Wilfried kennen omdat hij de Huiszwaluwkolonies in Lent telde. Hij was daar heel nauwkeurig in en hij had met veel bewoners in Lent contact. Ik zie nog hoe hij met bewoners vaak een praatje stond te maken. Samen met het IVN in Lent organiseerden we een bijeenkomst voor Lentenaren met Huiszwaluwnesten aan hun woning. Hij regelde subsidie bij Vogelbescherming om mensen die veel overlast van de zwaluwen hadden wat tegemoet te komen. Van het subsidiegeld kocht hij ook een aantal kunstnesten. En zo kwamen we in een groepje met betrokken zwaluwtellers, waarin hij de initiatiefnemer was, voor een mooi informatiebord over huiszwaluwen nabij het wijkgebouw het Thermion. Wilfried was ook landelijk actief. Samen gingen we naar een conferentie over stadsvogels. Hij was daar de deskundige over zwaluwtillen. In het hele land volgde hij alle tillen en de bewoning en hij was kritisch over het resultaat; slechts minder dan 10% van de tillen werd bewoond. Hij schreef daar verschillende grote artikelen

over voor het Vogeljaar (zie jaargang 61 (4 & 5)). Met enige scepsis ging hij zich inzetten voor een zwaluwtil nabij 't Buske in Lent. Toen de bewoners bezwaren hadden, liet hij het hierbij. Samen met de broers Brouwer organiseerden we in de Vogelweek vorig jaar een excursie langs de Huiszwaluwkolonies in Lent, waar een grote opkomst was.

Intensief werkten we samen in het jubileumjaar 2016 om alle Huiszwaluwnesten in het hele werkgebied te tellen. Wilfried deed de publiciteit en beantwoordde mails op het speciale mailadres: iedereen kreeg precies antwoord. Toen het op het eindverslag voor de Mourik aankwam, was Wilfried al ziek en ging ik aan het schrijven. Dat was een hele klus en op het concept kwam de volgende reactie van Wilfried: 'Schrik niet van het

Wilfried W. W. de Jong

vele blauw (of rood), dat krijg je al gauw als je wat wijzigt of verplaatst. Kijk maar wat je ermee doet. Is ook een kwestie van dat ik een wat andere stijl van schrijven heb dan jij.' Ik schrok wel degelijk en had weinig lust om alles weer door te nemen. Hij had echter vaak wel gelijk en veel nam ik toch nog over.

Tijdens de behandelingen voor zijn ziekte werden zijn krachten minder. Hij wilde graag de nieuwe kolonie onder de splinternieuwe brug de Lentloper nog zien. Begin september stelde hij voor om 'er een werk- of praatbezoekje van te maken'. We dronken samen een kop koffie bij het café daar en kwamen te praten over een theologe,

die vindt dat we niet uit boeken moeten leren, maar uit de wezenlijke ervaringen in iemands leven; dat is vaak aanleiding voor verbondenheid tussen mensen. Zomaar en onverwacht gesprekjes tussen een paar mensen die zich inzetten voor Huiszwaluwen.

Half februari mailde Wilfried me tot mijn schrik dat hij het lidmaatschap had opgezegd, omdat hij net die week gehoord had dat hij niet lang meer te leven had. In maart moest hij een gepland ziekenbezoek van mij afzeggen. Op 11 april overleed hij. De Vogelwerkgroep, Ravon en zeker ook ik zullen zijn consciëntieuze inzet en betrokkenheid gaan missen.

Oproepje: enthousiasme gezocht!

Janneke Sindram

Zoals jullie misschien weten, zijn er plannen om ons als VWG meer te gaan richten op de jeugd! We willen beginnen met het organiseren van een aantal excursies en wellicht andere activiteiten, dat is immers het belangrijkste. Dit kan natuurlijk niet zonder hulp en enthousiasme van de leden zelf. Daarom ben ik op zoek naar mensen die hier op de een of andere manier hun steentje aan bij zouden willen dragen.

Natuurlijk betreft dit in de eerste plaats mensen die praktisch excursies aan jongeren zouden willen leiden. Dit kan van alles zijn: 'gewoon' een rondje fietsen, fotografie-

middagje, ringen, nestkasten bouwen, noem maar op.... Mocht je andere leuke ideeën hebben wat betreft jeugdactiviteiten voor de VWG, schroom niet om het mij te laten weten. Meer in concreto: het streven is om regelmatig activiteiten te laten plaatsvinden, die met name gericht zijn op jongeren in de leeftijd van 8 tot 15 jaar. Hierbij willen we ook verbinding zoeken met andere natuurorganisaties die zich richten op de jeugd.

Je kunt mij bereiken door een e-mailtje te sturen naar jeugd@vogelwerkgroepnijmegen.nl. Ik zie jullie reacties graag tegemoet!

Activiteitenagenda najaar 2016

Augustus

Woensdag 10

Twee keer een vogelringexcursie Ooijse Graaf in de Ooijpolder.

Donderdag 18

Voor wetenschappelijk onderzoek worden vogels hier gevangen en geringd. Neem een kijkje op de ringbaan onder begeleiding van ervaren vogelringers. 07:15 - 12:00 uur. Verzamelpunt: Parkeerplaats Thornsche Molen, Thornse straat 20, 6575JJ Persingen.

September

Zaterdag 24

Trekteleexcursie Maldens Vlak. Ervaar samen de vogeltrek en leer trekvogels op naam brengen onder begeleiding van ervaren vogelaars. Van 07:45 - 12:00 uur. Verzamelpunt: ingang zweefvliegveld Malden, Groesbeekseweg 55a, 6581BJ Malden.

Oktober

Zaterdag 1

Euro Birdwatch 2016. Het doel van dit evenement is om in heel Europa aandacht te schenken aan trekvogels en hun leefgebieden. De Euro Birdwatch is in feite een megatrekvogeltelling, waarbij verspreid over het land (en heel Europa) trekvogels worden geteld op telposten die soms speciaal voor de Birdwatch worden opgericht. Voor meer informatie en welke telposten er in ons werkgebied meedoen staat tegen die tijd op de website.

Voor meer excursies, actuele informatie, eventuele wijzigingen en opgeven voor excursies: kijk op www.vogelwerkgroepnijmegen.nl

Wil je zelf een excursie geven voor onze Vogelwerkgroep, neem dan contact op met Bram Ubels (bramubels@hotmail.com)

Sluitingsdatum kopij volgende Mourik: 1 november 2016
--